

БЮЛЕТЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Засновник:
Національна асоціація
кредитних спілок України

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №10354 від 06.09.2005 року

Виходить з квітня 2005 року

Передплатний індекс —
94634

Випускаючий
редактор — Оксана Гайдук

Дизайн, макетування
та верстка — Андрій Козинець

Передрук
можливий лише
з посиланням на "Бюлетень
кредитних спілок України"

Національна асоціація
кредитних спілок України

Адреса:
вул. В.Чорновола, 25, 19-ий
поверх, к.49, Київ, 01135
тел./факс: (044) 501-18-75
електронна адреса:
unascu@unascu.org.ua

ЗМІСТ НОМЕРА:

20-річчя відродження кредитних спілок в Україні

Відродження руху кредитних спілок в Україні.
Продовження 2

Звітно-виборна конференція НАКСУ

XIX Звітно-виборна конференція НАКСУ 8

Звіт Ради НАКСУ 14

Звіт Наглядового комітету 18

Звіт Виконавчої дирекції 19

Загальні збори ОКС НАКСУ

Загальні збори Об'єднаної кредитної спілки НАКСУ 23

Підсумки діяльності кредитних спілок

Підсумки діяльності кредитних спілок у 2011 році 26

Фінансовий аналіз

Аналіз фінансової звітності кредитних спілок -
членів НАКСУ за I квартал 2012 року 30

Динаміка показників членів НАКСУ

Динаміка основних показників кредитних спілок - членів
НАКСУ (станом на 01/01/2012) 41

З життя кредитних спілок

Олена Грузіна: "В нашому місті живуть
особливо відповідальні люди" 44

Поради та рекомендації

Деякі аспекти порядку заповнення звітних даних 46

Кредит у спадок 49

Майнове поручительство як вид
забезпечення виконання зобов'язань 50

ВІДРОДЖЕННЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК В УКРАЇНІ. ПРОДОВЖЕННЯ

У минулому випуску «Бюлетеня» ми розповіли про початок відродження кредитно-кооперативного руху в Україні, створення і діяльність Оргкомітету, співпрацю з міжнародними проектами та перші роки функціонування кредитних спілок.

Продовжуємо бесіду з Президентом НАКСУ Петром Козинцем про події 1990-х років, коли НАКСУ стала правонаступницею Оргкомітету, і на її плечі лягло регулювання постійно зростаючого ринку кредитних спілок.

— У жовтні 1992 року на сесію Верховної Ради був винесений проект Закону «Про кредитні спілки», який тоді був відхилений. Чому члени Оргкомітету не підтримали цей законопроект?

— Підготовка цього законопроекту проходила без жодної участі Оргкомітету. Цей проект Закону, розроблений Володимиром Пилипчуком, складався усього з кількох сторінок і крім законодавчого закріплення поняття «кредитна спілка» не вирішував жодних питань для життєдіяльності руху кредитних спілок.

— Як вирішували питання законодавчого забезпечення діяльності кредитних спілок?

— На той час був так званий «перехідний період», коли Кабінет Міністрів мав право приймати закони економічного характеру Декретами Кабміну. Враховуючи численні політичні протистояння, що тоді відбувалися у Верховній Раді, саме таким чином було прийнято велику кількість законів. Оргкомітет разом із залученими експертами,

Президент НАКСУ Петро Козинець

включаючи міжнародних фахівців зі США та Канади, підготував відповідний проект Декрету та направив його до Кабінету Міністрів. Тодішній віце-прем'єр-міністр України Василь Іванович Євтухов надав проект документу у відповідні міністерства і відомства для розгляду та погодження. На жаль, відповіді від високих інстанцій надходили надто довго, зауважень до проекту Декрету було багато — і слухних, і безглузких, — що, ймовірно, було викликано новизною питання. Після опрацювання усіх зауважень строк прийняття Декрету, згідно з Конституцією, сплив.

Тож, оскільки Кабінет Міністрів втратив юридичне право приймати декрети законодавчого характеру, натомість було прийняте рішення готувати Указ Президента про Тимчасове положення про кредитні спілки. В основу Тимчасового положення лягли матеріали, які розроблялись для Декрету Кабінету Міністрів. На відміну від Декрету, цей документ був значно скорочений, у ньому було закріплено можливість законної реєстрації та основи діяльності кредитних спілок.

Указ Президента «Про Тимчасове положення про кредитні спілки в Україні» № 377/93 вийшов досить швидко – 20 вересня 1993 року.

– На січневому засіданні Оргкомітету у 1994 році розглядалось питання про Типовий статут кредитної спілки. Як ішла його підготовка?

– Тимчасового положення було недостатньо, щоб на його базі розробити повноцінний Статут кредитної спілки, у якому деталізовано було б вписано правила поведінки і функціонування кредитних спілок. Незрозуміло було і те, яким чином Нацбанк мав погоджувати ці Статути. Тоді Оргкомітет за домовленістю з Національним банком України, базуючись на «Тимчасовому положенні», почав опрацьовувати Типовий статут кредитних спілок. Потрібно зазначити, що доти, поки такого статуту, затвердженого Нацбанком, не було, реєстрації кредитних спілок не відбувалось.

Типовий статут кредитних спілок був затверджений Наказом Національного банку № 41 від 17.03.1994 р. «Про Положення про погодження Статуту кредитних спілок з питань кредитування та розрахунків і надання позичок кредитними спілками» згідно з Постановою НБУ № 25 від 07.02.1994 р*. Це відкрило дорогу до офіційної реєстрації кредитних спілок.

* Оргкомітет де-юре існував як представництво ВОССУ в Україні.

ПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 7 лютого 1994 року № 25

Про погодження Статуту кредитної спілки з питань кредитування та розрахунків із Національним банком України

Постанова втратила чинність (згідно з постановою Правління Національного банку України від 9 квітня 2002 року № 133)

Розглянувши Типовий Статут кредитної спілки, підготовлений Представництвом Всесвітньої Ради Кредитних спілок в Україні, Правління Національного банку України постановляє:

1. Погодитись з Типовим Статутом кредитної спілки.
2. Доручити регіональним підрозділам Національного банку України вивчати відповідні документи кредитних спілок, що подаються ними для державної реєстрації, і подавати відповідно до чинного законодавства та нормативних актів Національного банку України висновки щодо погодження операцій кредитування членів кредитних спілок, надання позичок іншим кредитним спілкам і асоціаціям за наявності вільних коштів.
3. Управлінню підготовки нормативних актів за участю Управління кредитного регулювання та центральної бухгалтерії в строк до 28 лютого 1994 року розробити положення про порядок погодження операцій по кредитуванню та розрахунках кредитних спілок і надання позичок кредитними спілками.
4. Контроль за виконанням пункту 3 постанови покласти на Управління справами.

Голова Правління

В. А. Ющенко

— **Як Ви вважаєте, наскільки був вдалим той Типовий статут з позицій сьогоднішнього дня?**

— Сьогодні складно давати оцінку цьому документу. Дуже скоро стало зрозуміло навіть його авторам, що він був досить недосконалим. Але не можна забувати, що це був 1993 рік, і, незважаючи на те, що у його розробці брали участь міжнародні експерти, безпосереднього досвіду функціонування кредитних спілок в Україні ніхто не мав. Той статут містив багато неузгодженостей, до нього не було включено тлумачення ряду понять. Пізніше ми самі ввели поняття «внесок пайового характеру» та «внесок депозитного характеру» в ужиток кредитних спілок. Такі визначення, ніде не зафіксовані юридично, були активно використовувалися спілчанами і сприймалися у контролюючих органах.

— **Яким чином вдалося вибороти статус неприбутковості для кредитних спілок?**

— Хоча кредитні спілки почали проходити повноцінну реєстрацію, погоджувати статuti в Національному банку і працювати, не вирішеною лишалась проблема — не-

визначеність з поняттям неприбутковості. Податкова інспекція принципово не погоджувалась із визначенням кредитної спілки як неприбуткової організації, а Тимчасове положення не містило про неприбутковість жодного слова.

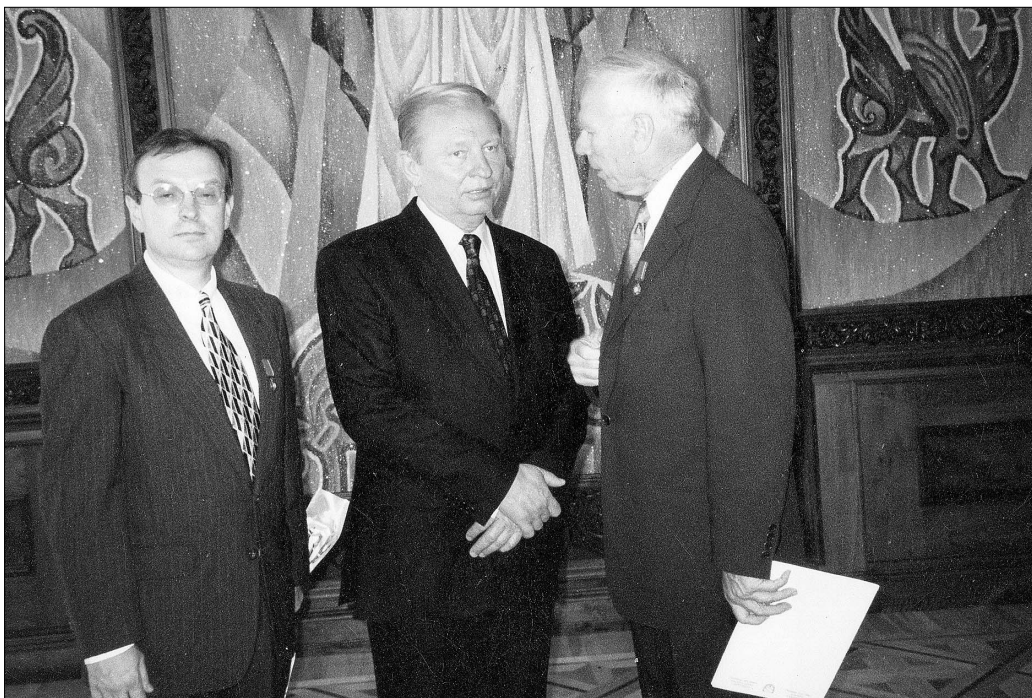
Для вирішення цієї проблеми ми звернулись до тодішнього Президента України Леоніда Кучми. Після зустрічі делегації НАКСУ (П. Козинець та Т. Бетева) з Л. Кучмою було дане доручення, за яким делегацію НАКСУ прийняв Голова Державної податкової інспекції М.Я. Азаров. Після довгої дискусії з Головою ДПІ та провідними податківцями було підготовлене роз'яснення ДПІ України, згідно з яким кредитна спілка вважається неприбутковою організацією, тобто прибутки КС від кредитування не підлягають оподаткуванню. Таким чином було завершено перший етап формування юридичної бази для реєстрації та функціонування кредитних спілок.

Згідно з Тимчасовим положенням, кредитні спілки почали де-юре офіційно створюватися, реєстрація КС проходила в місцевих органах влади, статuti кредитних спілок погоджувались в обласних управліннях Національного банку України, спілки залу-

чали вклади пайового і депозитного характеру, а також їх було звільнено від оподаткування пасивних доходів.

— **Як розвивалася співпраця НАКСУ та Національного банку?**

— З метою налагодження взаємодії з Нацбанком НАКСУ ініціювала спеціалізований триденний семінар, який відбувся за підтримки міжнародних

Українські фінансисти зі США - орденоносці України Б. Ватраль та Ю. Куляс з Президентом Кучмою.

проектів у м. Трускавці. Участь у семінарі взяли відповідальні працівники всіх обласних управлінь Національного банку, після чого співпраця Асоціації з Нацбанком стала більш передбачуваною, на основі розуміння та взаємної поваги.

— До питання звітності: як відбувався цей процес, де і з якою метою акумулювались звітні дані кредитних спілок?

— Національний банк України займався збором статистичних даних. Однак сама форма для звітних даних була розроблена без участі представників кредитних спілок, і, відверто кажучи, не зовсім відповідала реаліям. Зазначу, що ніякого контролю над звітністю в той час не існувало. Ця проста статистична звітність подавалась до різноманітних міжнародних організацій. Жодної іншої структури, яка б регулювала діяльність кредитних спілок, не було.

Цікаво, що на той час держава досить позитивно оцінювала необхідність розвитку кредитних спілок, це питання так чи інакше піднімалось на багатьох нарадах найвищого рівня, економічних форумах.

Всю статистику щодо функціонування кредитних спілок в Україні міністерства і відомства отримували не з Національного банку, а в Національній асоціації кредитних спілок, оскільки вона була по суті єдиним недержавним органом, який мав дані про стан ринку кредитних спілок та проводив аналіз. Проте не всі новостворені кредитні спілки входили до складу нашого об'єднання, тому, відповідно, інформації про спілки — не члени Асоціації НАКСУ не мала.

— На Вашу думку, наскільки виправданою та ефективною була така система на той час?

— Давати оцінку, чи правильним це було, чи ні, — складно. З одного боку, така ситуація дозволила створюватися чималій кількості організацій під брендом «кредитна спілка», які нічого спільного з кредитними спілками взагалі не мали. Спроби регулю-

вання і впровадження певних правил гри, вимоги та нормативи існували тільки для тих кредитних спілок, які добровільно вступили до Національної асоціації кредитних спілок України. Всі інші установи, які також називали себе кредитними спілками, в кращому разі здавали статистичну звітність, яка вміщалася на одній сторінці, до Нацбанку, і більше нічим не регулювались. Зрозуміло, що все це мало негативні наслідки.

З іншого боку, відсутність надмірного регулювання дала можливість легалізуватися і розвинути нормальним кредитним спілкам, які тоді уже набули певного досвіду. Зазначу, що сьогодні на ринку функціонує чимало кредитних спілок, які були створені ще згідно з Тимчасовим положенням і активно працювали у далекому 1994 році. Серед них — КС «Вигода» (м. Стрий), КС «Гільдія вуглекопів» (м. Червоноград), КС «Самопоміч» (м. Харків), КС «Самопоміч» (м. Кіровоград), КС «Самопоміч» (м. Івано-Франківськ), КС «Народний кредит» (м. Київ), КС «Оберіг» (м. Світловодськ) та ін.

— Як будувалася в подальшому лобістська робота НАКСУ для гармонізації профільного законодавства?

— В Оргкомітеті, а згодом і в Національній асоціації чудово розуміли, що законодавство не є досконалим. У перші ж роки діяльності стали помітні помилки, яких припустилися під час розробки Тимчасового положення та Типового статуту. Тому питання законодавства постійно залишалось пріоритетом у діяльності НАКСУ. Постійно докладались лобістські зусилля з тим, щоб розробити і прийняти повноцінний Закон про кредитні спілки.

На той час проводились численні круглі столи, наради із залученням представників Міністерства фінансів України, Міністерства економіки, Національного банку та ін., на яких обговорювалось питання розробки більш досконалого законодавчого забезпечення діяльності кредитних спілок. Активно сприяли вирішенню законо-

давчого питання Ж.П. Докторов (пізніше начальник юридичного управління Адміністрації Президента), В.В. Пасічник (пізніше перший заступник Голови Національного банку), В.О. Коцюба (пізніше директор департаменту Міністерства фінансів України), тодішній заступник міністра економіки Ю.І. Єхануров (пізніше – прем'єр-міністр України), народний депутат України В.Б. Альошин (пізніше Голова Держфінпослуг), Голова Комітету ВР, міністр економіки України В.І. Суслів (пізніше Голова Держфінпослуг). Найбільшу підтримку нашим лобістським зусиллям в частині удосконалення законодавства постійно надавав В.І. Євтухов, який на той час обіймав посаду віце-прем'єр-міністра України.

В контексті лобістських зусиль НАКСУ у той період необхідно згадати ще раз про зустріч делегації НАКСУ з Президентом України Л.Д. Кучмою, що відбулася 1995 року. На зустрічі, крім проблем з оподаткуванням, обговорювалось питання прийняття повноцінного законодавства про кредитні спілки. За результатами зустрічі були дані необхідні доручення високопосадовцям з

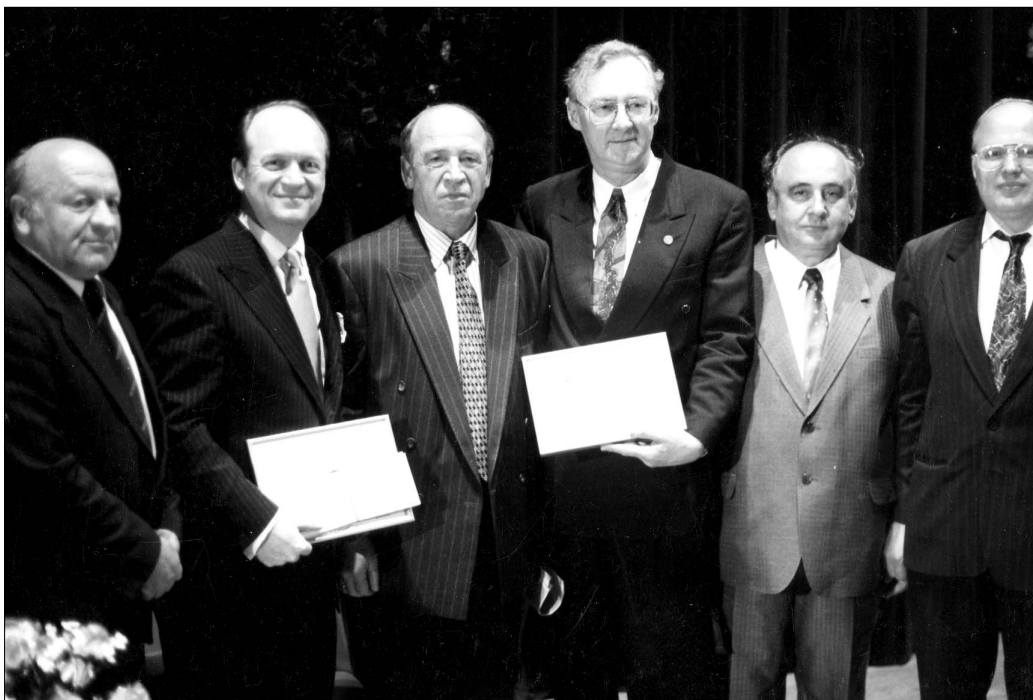
Адміністрації Президента. Що відбувалось потім з цього приводу – розповім у наступних публікаціях.

– Після того, як кредитні спілки почали офіційно працювати, чи продовжилась в Україні діяльність міжнародних проектів?

– Так, як ми вже згадували, перший американський проект розгорнув свою діяльність в Україні влітку 1993 року з досить обмеженим фінансуванням. Через декілька місяців, у тому ж 1993 році, був зареєстрований канадський проект технічної допомоги по відродженню кредитної кооперації. Тоді наш Оргкомітет займався реєстрацією цих міжнародних проектів у Міністерстві юстиції.

Американський проект був менше пролобійований, тому Оргкомітет, а згодом НАКСУ звернулася до USAID з проханням затвердити більш масштабний проект технічної допомоги. Але представник USAID у Києві на це прохання відповів відмовою, пославшись на те, що для USAID пріоритетним напрямком роботи є розвиток банківської сфери, а не кредитних спілок.

До вирішення проблеми доклав зусиль знаній багатьма діячами від кооперації Богдан Ватраль. За підтримки відомого політичного діяча США (заступника керівника виборчого штабу Б. Клінтона під час виборів на першу каденцію), знаного бізнесмена Крістофера Хайленда ми з паном Богданом здійснили офіційний візит до Сенату, Конгресу США та Білого Дому. Піс-

Вручення диплома Почесного Доктора КНЕУ Крістоферу Хайленду (другий зліва).

ля проведених там зустрічей з провідними сенаторами, заступником Голови Ради Національної безпеки США керівництво проекту USAID в Україні дуже оперативно змінило свою думку щодо необхідності підтримки кредитних спілок України. До того ж, завдяки тим же лобістським зусиллям у спільному комюніке Кучма–Клінтон з'явився цілий абзац про підтримку урядом США розвитку кредитних спілок України.

**Спільна заява
Президента України Леоніда Кучми та
Президента Сполучених Штатів
Америки Уільяма Дж. Клінтона**

під час зустрічі на найвищому рівні 11-12
травня 1995 р.

З нагоди свого державного візиту в Україну 11-12 травня 1995 р. Президент Сполучених Штатів Америки Уільям Дж. Клінтон зустрівся з Президентом України Леонідом Кучмою, щоб обговорити шляхи зміцнення українсько-американського партнерства, включаючи сфери, які охоплюють процес реформ і зміцнюють місце України у світовій спільноті.

...
Двостороннє та економічне співробітництво

...
Президент Клінтон оголосив нову програму технічної допомоги та навчання для підтримки розвитку кредитних спілок у відповідь на зацікавленість України в розширенні сфери заощаджень та кредитних послуг для споживачів та малого бізнесу. ...

У 1990-х роках міжнародні проекти існували в Україні паралельно. Головним пріоритетом канадського проекту був розвиток модельних і змодельованих кредитних спілок. Американський

проект, теж маючи свої модельні кредитні спілки, відпрацьовував питання нормативної бази, впровадження системи PEARLS в кредитних спілках, займався розробкою програмного забезпечення та перший час фінансово підтримував діяльність Національної асоціації.

Необхідно відзначити неоціненну допомогу, що її на той час надали представники українських кредитних спілок США та Канади. Йдеться про постійні стажування лідерів українських кредитівок у США та Канаді, сотні експертів — українських кооператорів з-за океану, що періодично працювали в Україні. Наприклад, лише Богдан Ватраль з Чикаго приїздив до України більше 30 разів. Він же допоміг НАКСУ налагодити вигідні ділові зв'язки з Національною асоціацією кредитних спілок (США), Лігою кредитних спілок штату Іллінойс, Лігою кредитних спілок штату Монтена, рядом інших вагомих інституцій у Сполучених Штатах Америки. Недарма Богдан Ватраль є першим та єдиним на сьогодні, хто був нагороджений державною нагородою України — Орденом «За заслуги» за розбудову кредитної кооперації в Україні, — який був вручений особисто Президентом України Л.Д. Кучмою.

Зустріч з президентом НАКС США (CUNA) (другий зліва)

ХІХ ЗВІТНО-ВИБОРНА КОНФЕРЕНЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

24 травня 2012 року відбулася чергова ХІХ Звітно-виборна Конференція Національної асоціації кредитних спілок України. У ній взяли участь делегати від 114-ти кредитних спілок із 142 спілок – членів НАКСУ. Також у роботі Конференції взяли участь запрошені гості – член Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Ю.М. Назаренко, в.о. директора департаменту Нацкомфінпослуг О.С. Швець, відповідальний працівник проекту «АгроІнвест» Наталія Ільїна та представники ЗМІ.

Перед початком Конференції перед делегатами виступив член Нацкомфінпослуг Юрій Назаренко, який поінформував про хід реорганізації державного регулятора та першочергові завдання, які стоять перед Комісією. Він, зокрема, зазначив, що Національна комісія в даний час перебуває у стані «перезавантаження». Подальша її робота будуватиметься з урахуванням досвіду, роками напрацьованого кредитними спілками. Було наголошено на необхідності посилен-

ня контролю за кредитними спілками з боку держави, удосконалення системи звітності, гарантування вкладів членів кредитних спілок. Для успішної реалізації стратегічних завдань Нацкомісія налаштована на співпрацю з НАКСУ та з ринком в цілому. Регулятор готовий вислухати всі пропозиції, і все розумне та конструктивне врахувати у своїй роботі.

Згідно з порядком денним, Конференцію продовжили звітні доповіді Голови Ради НАКСУ, Наглядного Комітету, Виконавчої дирекції та фінансовий звіт.

Виступаючи перед присутніми, Президент НАКСУ підсумував позитивні та негативні результати діяльності кредитних спілок. Для більшості кредитних спілок – членів НАКСУ звітний рік став роком вже реального виходу з кризового періоду, роком поступового прогресу та розвитку. Як свідчать звітні дані за 2011 рік, більше 70 % кредитних спілок – членів НАКСУ показали зростання активів та інших фінансових показників у порівнянні з 2010 роком, більше половини спілок змогли перевершити активи докризового рівня. Особливо показово в 2011 році зростав власний капітал кредит-

них спілок, що свідчить про правильні висновки, зроблені спілками з уроків кризи, і про чіткий пріоритет у діяльності на зростання капіталізації як головного чинника надійності та стабільності для майбутнього розвитку.

Позитивним також є зменшення майже вдвічі суми прострочених кредитів, хоча їх питома вага у загальному кредитному портфелі залишається на значно вищому рівні, ніж у докризовий період. Збільшилась у 2011 році і видача кредитів, як по кількості, так і по сумах, хоча до показників докризового періоду ще далеко.

В той же час у звітному періоді окремі кредитні спілки лишаються збитковими. НАКСУ не припиняє індивідуальної роботи з тими з них, які намагаються виправити положення. Загалом така ситуація залишається на всьому ринку, де вже майже 3 роки декілька десятків кредитних спілок, більшість яких виключені з реєстру, перебувають у невизначеному стані і є головним джерелом «сенсаційних» повідомлень для засобів масової інформації. Зрозуміло, що кардинально вирішити це питання можливо лише за державної підтримки.

Було зазначено, що проблема збільшення депозитного портфеля у багатьох кредитних спілок, стабільно та надійно працюючих, пов'язана, як не дивно, не зі зменшенням довіри вкладників, а з деструктивною позицією вже колишнього державного регулятора, оскільки сьогодні десятки кредитних спілок — членів НАКСУ більше року не можуть отримати чергову ліцензію.

Президент НАКСУ зауважив, що минулий рік у частині взаємодії Асоціації та ринку в цілому з державним регулятором був найбільш неординарним. Вже сам факт, що чотири найвищі посадовці ДФП притягнуті до кримінальної відповідальності, говорить сам за себе. За 20-річну історію незалежної України це єдиний подібний випадок серед усіх галузей державного управління. Стиль та методи роботи ліквідованої ДФП за звітний період негативно позначилися на оновленні нормативної бази, відсутність чітких «правил гри» — на розробці методичних рекомендацій, організації навчального процесу. Плюралізм позицій держрегулятора щодо змін законодавства негативно вплинув на законодавчі ініціативи та призвів до відсутності щонайменших позитивних зрушень у цьому напрямку. Корупційна система переліцензування спілок негативно позначилась на залученні коштів населення, стримує розвиток бізнесу, фермерства та вирішення соціальних питань, а в окремих кредитних спілках навіть похитнула фінансову стабільність. Непослідовність та невважені рішення при введенні нової системи звітності з одночасним запровадженням її подання через веб-інтерфейс створили ситуацію, дуже близьку до хаосу.

Якщо ж до всього цього додати зміни у законодавстві, включаючи новий Податковий кодекс, введення в дію Закону про захист персональних даних та загальний негативний інформаційний фон щодо діяльності кредитних спілок, то стає зрозумілим, що у звітному періоді всі спілки діяли в дуже аг-

ресивному середовищі.

Однак, незважаючи на це, в цілому можна сказати, що кредитні спілки вистояли, і не тільки вистояли, а й продовжують розвиватись.

Звісно, вищезазначена ситуація позначилась на діяльності НАКСУ. Мабуть, вперше за 18 років існування Асоціації у звітному періоді НАКСУ весь час знаходилась у реальній опозиції до державного регулятора. Петро Козинець вкотре зауважив, що НАКСУ — не політична організація, і така опозиційність не притаманна професійним об'єднанням, але, зважаючи на обставини, це було єдиним вірним рішенням. Рада НАКСУ та абсолютна більшість кредитних спілок повністю, причому, офіційно підтримали позицію Виконавчої дирекції щодо вкрай негативної оцінки методів державного регулювання ринку командою, що вже пішла в небуття. Якби не безкомпромісна позиція кредитних спілок — членів НАКСУ та керівництва Асоціації, невідомо, скільки ще могла б тривати деструктивна тенденція.

Далі Президент НАКСУ висловив сподівання, що співпраця з новим державним регулятором — Нацкомфінпослуг, до керівництва якого прийшли нові люди, стане запорукою подальшого розвитку ринку кредитних спілок. НАКСУ готова підтримати всі позитивні починання нової команди, готова до конструктивного діалогу, готова підставити плече і допомагати Комісії у складний час її становлення.

Незмінною залишається позиція НАКСУ і щодо набуття статусу саморегу-

льової організації, до якого НАКСУ готова ще з 2004 року.

Говорячи про готовність надати конкретну допомогу регулятору, необхідно відмітити, що НАКСУ у звітному періоді теж демонструвала бажання допомогти регулятору своїми конкретними діями. Ми пропонували спільно розробити зразковий пакет документів з переліцензування — підтримки не знайшли, ми пропонували конкретні пропозиції щодо нових форм звітності — більшість пропозицій підтримана не була, висловлювали свою позицію щодо тих чи інших змін до законодавства та свій варіант врегулювання проблем неповернутих вкладів проблемних кредитних спілок — відповідь — «ні».

Незважаючи на те, що НАКСУ категорично не підтримувала введення нових форм звітності з одночасним введенням нового програмного комплексу (до того ж ще дуже «сирого»), фахівці Асоціації сприяли Комісії в процесі удосконалення програмного продукту, розробки методичних рекомендацій по звітності в новому форматі, організували навчання, яке пройшли представники понад 230 спілок. Кредитним спілкам було безкоштовно надано необхідне програмне забезпечення, на постійній основі проводились та проводяться консультації в телефонному режимі. Все це дало можливість ДФП зі значно меншими втратами отримати звітність за I квартал в новому режимі.

Загалом протягом звітного періоду понад 530 лідерів та відповідальних працівників кредитних спілок пройшли навчання, організоване сервісними структурами НАКСУ, 132 пройшли курси підвищення кваліфікації по обов'язкових програмах за підтримки НАКСУ та отримали кваліфікаційні свідоцтва. Було підготовлено та розповсюджено 6 збірників методичних рекомендацій.

Щодо пропагандистської роботи в цілому необхідно зазначити, що, незважаючи на об'єктивні труднощі, НАКСУ не відмовилась від жодного напрямку, не вводила і не вводить закритої зони свого веб-сайту, проводить щоденну розсилку огляду преси і

стабільно видає журнал НАКСУ «Бюлетень кредитних спілок України», який, як і в попередні роки, окрім членів НАКСУ, отримують безкоштовно всі спілки, що попередньо звернулися до Асоціації з відповідним проханням.

Після певної кількарічної перерви у звітному періоді відновлено співпрацю з міжнародними проектами технічної допомоги, зокрема, з американським проектом «Агроінвест», участь у якому активно беруть біля 30 кредитних спілок, що працюють із сільгоспвиробниками, та сама Національна асоціація.

Свідоцтвом авторитету НАКСУ на міжнародній арені є рішення про проведення в Україні, у м. Чернівці III Східноєвропейського форуму кредитних спілок. Форум, який організовує НАКСУ, відбудеться в кінці вересня поточного року за підтримки Всесвітньої Ради кредитних спілок за участю представницьких делегацій рухів кредитних спілок Центральної та Східної Європи і, перш за все, кредитних спілок України та Росії.

Вице-президент НАКСУ Катерина Калусова виступила перед учасниками засідання з коментарями до фінансового звіту Асоціації. Зазначимо, що журналісти та гості, присутні на Конференції, були приємно вражені абсолютною відкритістю та прозорістю звіту, який містив, у тому числі, рух коштів за спеціальними фінансовими програмами.

Після привітань та виголошення доповідей учасники Конференції перейшли до обговорення.

Ігор Мустафаєв, член Ради НАКСУ, голова спостережної ради КС «АР МОУ» (м. Одеса):

— Наш кредитна спілка працює вже майже 10 років, 8 років входить до складу НАКСУ. Ми працюємо в особливому регіоні: найбільший «обвал» кредитних спілок стався саме на Одещині (до 2008 року тут було зареєстровано близько 60 КС). Головною причиною їх закриття було шахрайство і неповернення боргів, що відштовхнуло споживачів від кредитних спілок. Саме з цієї причини нашій спілці було дуже нелегко

працювати впродовж декількох останніх років. Зараз же довіра людей поступово повертається.

Біда працюючих кредитних спілок — це боржники. Сьогодні існує велика кількість змін до законодавства про захист прав споживачів, внаслідок чого ми змушені постійно робити додаткові кроки назустріч позичальникам. Проте відсутня належна робота з боку держави по поверненню боргів. І це є утиском прав споживачів, адже зворотна сторона такої бездіяльності — це неповернення депозитних вкладів кредитною спілкою. Незважаючи на це, кредитна спілка «АРМОУ» за 10 років роботи не мала жодної скарги від своїх членів, не було випадків затримки з видачею депозитів.

Перезавантаження в Національній Комісії, про яку говорили попередні промовці, на мою думку, повинне відбуватися з розумінням проблем кредитних спілок, це має бути «перезавантаження ставлення» до КС. Учасники ринку не чекають революційних змін від Нацкомфінпослуг, але дуже б хотілося, щоб питання з проблемними кредитними спілками не зводилося до простого позбавлення ліцензій і видалення з реєстру. Необхідно посилити контроль за виконанням судових рішень, у тому числі в частині повернення майна кредитних спілок.

Олена Маковій, секретар Ради НАКСУ, голова правління КС «МОЯ РОДИНА» (м. Чернігів), зазначила, що, наряду з тим, що сьогодні кредитним спілкам дуже нелегко працювати, особливо болісно сприйма-

ються негативні висловлювання на адресу КС деяких посадовців, які мають вельми туманне уявлення про те, чим відрізняються банки, кредитні спілки та інші фінансові установи одне від одного. Якби високопоставлені державні діячі почали відрізняти кредитно-кооперативний рух від інших фінансових установ, значно зменшився б потік листів із запитаннями та скаргами від громадян до держрегулятора і це спростило б спілкування КС з представниками влади та контролюючих органів.

Тамара Бєтєва, голова правління КС «Центральна» (м. Дніпропетровськ) поділилася з присутніми своїм баченням поточної ситуації на ринку КС. Сьогодні на ринку кредитних спілок чітко позначилася негативна тенденція, однією з причин якої є нерозуміння регулятором стратегії, якої він дотримується. До тих пір, поки не буде прийнята Концепція розвитку системи КС, на ринку працюватимуть псевдо-кредитні спілки. Підготовка Концепції має відбуватися за участю представників ринку та регулятора.

Також було наголошено на важливості саморегулювання на ринку кредитних спілок, вкрай низькому рівні інформаційного забезпечення у середовищі КС та необхідності впровадження високих технологій, що здатні знижувати фінансові ризики.

Олег Капелюх, голова спостережної ради КС «Компаньон» (м. Луганськ), звернув увагу часників зборів на те, що кредитна

спілка — це фінансова структура, яка на 100% складається з українського капіталу. В період кризи стало очевидним, що КС — єдина з усіх фінустанов, яка не припиняла кредитування. Було акцентовано увагу на нероздільності понять захисту прав вкладників і захисту прав кредиторів. Кредитні спілки мали б набагато менше проблем, якби захист їх прав як кредиторів був закріплений у відповідному законі. Позаяк за неповернення кредиту в нашій державі не передбачено ніякої відповідальності.

Також Олег Капелюх наголосив на важливості членства КС у професійних об'єднаннях, порушив питання внутрішньої і зовнішньої безпеки спілок та недостатності технічних ресурсів для роботи з новим програмним забезпеченням у зв'язку з переходом на систему електронної звітності.

Микола Тищенко, голова правління КС «Схід» (м. Донецьк) зазначив, що на фоні пасивної діяльності регулятора НАКСУ демонструє виважену поведінку, зайнявши достойну позицію, і це добре вирізняє Асоціацію поміж інших об'єднань.

Користуючись особистою присутністю на Конференції члена Нацкомфінпослуг, висловив сподівання, що «перезавантаження», яке зараз відбувається в Комісії, матиме позитивні наслідки. Однак, якщо «перезавантаження» починається зі співпраці з прокуратурою, СБУ, МВС, така позиція навряд чи знайде союзників у середовищі кредитних спілок України.

Говорячи про процес переходу кредитних спілок на он-лайн звітність, виступаючий зазначив, що НАКСУ виявилася фактично єдиною з усіх організацій, яка розумно вирішила цю, на його думку, штучно створену проблему. Адже ті понад 200 спілок, які пройшли навчання НАКСУ, отримали консультації і все необхідне для підготовки електронної звітності, послужили базою для тих спілок, які належать до інших асоціацій або ж поза членства в них, щоб останні змогли повністю підготуватися до подання щорічної звітності.

На завершення виступу Микола Тищенко

закликав учасників засідання осмислити уроки трирічного періоду, що минув з початку фінансової кризи.

Юрій Ковальов, заступник Голови Ради НАКСУ, голова правління КС «Кредит-сталь» (м. Маріуполь), висловив занепокоєння тим, що в Україні безкарно ведеться діяльність різних фінансових установ, не підконтрольних жодним фінансовим структурам чи регуляторам. В сьогоdnішніх умовах за наявності величезного числа вимог, нормативів тощо дуже складно було б створити кредитну спілку. Натомість, відкрити, скажімо, ТОВ набагато легше, адже для таких установ не існує регуляторів і не передбачено відповідальність за неякісне надання фінансових послуг. Однак у разі краху такої установи уся провина чомусь автоматично лягає на кредитні спілки.

Також Юрій Васильович торкнувся теми співпраці з державним регулятором: у зв'язку зі складнощами, зокрема, в кадровій політиці Нацкомфінпослуг, було б розумним налагодити щільний діалог, спільно вести роботу по виробленню стратегії її роботи для розвитку ринку кредитної кооперації, оскільки НАКСУ для цього має величезний досвід і високопрофесійних фахівців.

Крім того, було наголошено на необхідності підвищення рівня інформованості кредитних спілок шляхом впровадження нових комунікаційних технологій в їх роботу.

Далі на Конференції було дообрано чотирьох членів Наглядового комітету НАКСУ.

За підсумками роботи Конференції було прийнято відповідну резолюцію.

На завершення Звітно-виборної Конференції НАКСУ **Юрій Назаренко, член Нацкомфінпослуг**, коротко прокоментував ситуацію на ринку КС:

— На мою думку, стабілізація ситуації на ринку кредитних спілок залежить від ряду факторів. Це і можливість напрацювання необхідних змін до законодавчих актів, і бажання самих кредитних спілок працювати чесно і прозоро.

Зазначу, що на Конференції НАКСУ мене здивувало занепокоєння лідерів кредитних спілок відносно перевірок за участю правоохоронних органів. Нацкомфінпослуг отримує звернення тисяч громадян, і ми маємо реагувати на них і давати людям відповідь.

Те, що кредитні спілки заповнюють нішу, надаючи фінансові послуги певній категорії населення, є однозначним. Я поділяю занепокоєність лідерів КС, які у своїх сьогdnішніх виступах говорили про нерівність умов функціонування кредитних спілок та установ з іншою формою власності, приміром, ТОВ.

Сьогdnі йде формування нового складу Національної Комісії, і детальний аналіз ситуації на ринку КС ще не проводився. Матеріали, які ми отримали на сьогdnішній Конференції НАКСУ, ляжуть в основу цього аналізу.

Обговорення нагальних питань кредитної кооперації було продовжено наступного дня на засіданні «круглого столу» «Актуальні питання діяльності кредитних спілок на сучасному етапі». Вела засідання віце-президент НАКСУ Людмила Кравченко. Мова йшла про актуальні аспекти у діяльності кредитних спілок, що стосуються, зокрема, переліцензування, оподаткування, електронної звітності, необхідності широкої популяризації послуг кредитних спілок серед населення та ін. У засіданні взяв участь в.о. директора департаменту Нацкомфінпослуг О.С. Швець.

РІЧНИЙ ЗВІТ НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

ЗВІТ РАДИ НАКСУ НА ХІХ ЗВІТНО-ВИБОРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НАКСУ

Шановні колеги!

Насамперед Рада НАКСУ вітає всіх делегатів ХІХ Звітно-виборній Конференції НАКСУ з Всесвітнім роком кооперації, який співпав з двадцятиріччям відродження кредитної кооперації в Україні. Багато хто із нас працює на цій ниві десять, п'ятнадцять, і більше років, і навіть від самого започаткування руху кредитних спілок незалежної України. І для всіх нас двадцятиріччя – це віха і це привід звірити годинники, переосмислити минуле, зорієнтувати в сучасному і визначитися щодо майбутнього. Впевнені, що в ході численних запланованих на цей рік заходів, в тому числі і в рамках Третього Східно-Європейського конгресу кредитних спілок, який відбудеться у вересні цього року в Чернівцях, ми матимемо нагоду плідних обговорень та консолідації зусиль, що дозволить кожній з наших кредитних спілок, і системі НАКСУ в цілому, забезпечити якісне зростання та стабільний розвиток. Сьогодні ж в ході чергової, вже дев'ятнадцятої, Звітно-виборної Конференції НАКСУ Рада звітуватиме про результати отримані станом на кінець звітного 2011 року та за період, що пройшов з часу попередньої Конференції Асоціації.

Протягом звітного періоду Рада НАКСУ працювала в оновленому складі. Згідно зі Статутом НАКСУ, цьому передували звітно-виборні обласні конференції

кредитних спілок – членів НАКСУ, за результатами проведення яких до складу Ради увійшли 20 представників кредитних спілок окремих областей України, АР Крим, м. Києва та Севастополя. Під час першого засідання оновленої Ради НАКСУ її Головою Ради повторно обрано Анатолія Занюка (КС «Ощадність», м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.), заступниками Голови Ради НАКСУ – Юрія Ковальова (КС «Кредитсталь», м. Маріуполь Донецької обл.) та Ігоря Кріля (КС «Відродження», м. Трускавець Львівської обл.), Секретарем Ради – Олену Маковій (КС «Моя Родина», м. Чернігів).

Обов'язки членів Президії за рішенням Ради НАКСУ було покладено на Анатолія Занюка, Юрія Ковальова, Ігоря Кріля, Олену Маковій, Ігоря Мустафаєва (КС «АР МОУ», м. Одеса), Петра Харченка (КС «Мелітополь-кредит», м. Мелітополь Запорізької обл.) та Наталію Панчищенко (КС «Добродій», м. Брянка Луганської обл.).

Також, у зв'язку із закінченням чергового терміну повноважень посадових осіб Виконавчої дирекції НАКСУ, було розглянуто питання щодо керівництва Асоціації, а саме: підтверджено повноваження Президента НАКСУ Петра Козинця та Віце-президентів НАКСУ Людмили Кравченко і Катерини Калустової.

В оновленому складі Рада НАКСУ провела 4 засідання, де було розглянуто велику низку питань, які стосувалися як регламентування діяльності Асоціації та її членів, так і загальноринкових факторів та аспектів. Йдеться про обговорення і визначення позиції НАКСУ щодо вузлових питань державного регулювання, існуючих законодавчих ініціатив, своєчасного реагування на ситуацію на ринку кредитних спілок тощо.

Предметом постійного обговорення залишалося питання лобювання інтересів кредитних спілок серед нашого профільного регулятора, який, як відомо, протягом останніх двох років до самого моменту його ліквідації, застосовував практику максимального дистанціювання як від самого ринку кредитних спілок, так і від його проблем та завдань. Більше того, майже кожна із стабільнопрацюючих кредитних спілок стикнулася з проблемою регуляторного тиску, невиправданих багаточисленних відмов у отриманні ліцензій та відвертого провокування пошуку альтернативних шляхів врегулювання штучно створених регуляторних проблем. При цьому, Радою НАКСУ було беззаперечно підтверджено послідовність курсу Асоціації на забезпечення підтримки та супроводження кредитних спілок виключно в рамках існуючого правового поля за умови, що ця позиція була широко обговорена та підтримана кредитними спілками – членами НАКСУ. Не полишаючи спроби донести до Держфінпослуг раціональні пропозиції, в тому числі і щодо цивілізованих методів розв'язання існуючих завдань, саме консолідована позиція членів НАКСУ дозволила кожній з кредитних спілок – системи НАКСУ та Асоціації в цілому зберегти своє обличчя і не поступитися принципами честі, законності і справедливості. Тому Рада НАКСУ закликає новостворену Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, утриматися від повторення ганебної практики своїх попередників і довести свою здатність якісного виконання визначених законом функцій за умови збереження і розвитку кожного із регульованих ринків фінансових послуг. І, підсумовуючи сказане, бажаємо Нацкомфінпослуг мудрої і справедливої взаємодії з ринком кредитних спілок України, результатом чого стане зростання і зміцнення кредитної кооперації в Україні, чим ми спільно зможемо пишатися.

Традиційно до порядку денного кожного засідання Ради НАКСУ було внесено

обговорення вузлових питань законодавчих змін діяльності КС. Сьогодні існує багато законодавчих ініціатив та пропозицій щодо того, яким чином вирішити питання змін для кредитних спілок в законодавчому полі. У Верховній Раді на різних стадіях розгляду знаходяться три законопроекти, що мають забезпечити діяльність кредитних спілок в нинішніх умовах: це проект Закону № 2256, який вносить істотні зміни в усю систему кредитної кооперації, проект Закону про фонд гарантування вкладів і проект Закону стосовно саморегульованих організацій. Окрім цього, продовжуючи супровід та підтримку цих законопроектів, регулятор готує ще два законопроекти по кредитних спілках: про Фонд гарантування вкладів і стосовно питань санації (ліквідації) кредитних спілок, які в багатьох випадках суперечать трьом попереднім. З цього приводу НАКСУ вважає, що було б розумно представникам законодавчої і виконавчої влади разом з учасниками ринку чітко визначитися з цими законодавчими ініціативами.

Тема нинішньої ситуації, що склалася в русі кредитних спілок України, обговорювалась і на ряді засідань круглих столів. Так, відповідний захід за участі членів Ради НАКСУ пройшов у серпні минулого року у рамках чергових загальних зборів Світового конгресу українців згідно з рішенням Екзекутиви Української світової кооперативної Ради.

Загалом звітний рік був достатньо насиченим тематичними заходами різного рівня, направленими на пошук шляхів виведення ринку кредитних спілок з регресивного стану та подальшого розвитку. У грудні минулого року у Комітеті Верховної Ради України з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики за участю представників кредитних спілок відбулися два засідання круглого столу: «Актуальні питання створення фондів гарантування виконання зобов'язань небанківськими фінансовими установами та роль держави у їх створенні» та «Причини та наслідки бюрократич-

них перепон під час здійснення повноважень державним регулятором ринків фінансових послуг». За участі представників кредитних спілок – членів НАКСУ, включаючи членів Ради, Наглядового комітету та керівництва Виконавчої дирекції НАКСУ відбулися круглий стіл «Кредитна кооперація сьогодні», зорганізований Асоціацією кредитних спілок Луганщини, та Перший всеукраїнський з'їзд споживачів фінансових послуг.

Також, під час кампанії з формування громадських Рад при центральних органах виконавчої влади, за рішенням Ради НАКСУ Президента НАКСУ Петра Козинця та Віце-президента НАКСУ Катерину Калустову було висунуто кандидатами для обрання до складу громадських рад, відповідно, при Міністерстві фінансів України та при Державному комітеті фінансового моніторингу України. В подальшому Президента НАКСУ було обрано членом громадської Ради при Міністерстві фінансів України, а Катерину Калустову – Головою громадської Ради при Державному комітеті фінансового моніторингу України.

Вкотре, Радою НАКСУ було здійснено спробу налагодити діалог з Всеукраїнською асоціацією кредитних спілок (ВАКС) щодо вироблення єдиного бачення та спільних підходів з актуальних для ринку кредитних спілок питань. Зокрема, рішенням Ради НАКСУ (протокол № 43 від 18.10.2011 року) Виконавчій дирекції НАКСУ було доручено „підготувати офіційне звернення до ВАКС від імені Голови Ради НАКСУ з пропозицією відновити діяльність спільної Координаційної ради, яку було створено ще 2 роки тому, для взаємоузгодження позицій”. На виконання цього рішення Ради відповідне звернення було підготовлено і направлено. Однак, у відповідь замість безпосереднього відновлення роботи Координаційної ради, Всеукраїнською асоціацією через власний веб-сайт було запропоновано „надати в розпорядження ВАКС офіційну позицію Ради НАКСУ з ключових питань

розвитку системи кредитної кооперації на середньострокову перспективу”. При цьому, офіційна відповідь ВАКС до НАКСУ так і не надійшла, що зупинило процес поновлення роботи Координаційної ради у зародку. Шкода. Адже ідея полягала в тому, щоб, не зациклюючись на „офіційних позиціях” кожної з асоціацій, хоча б спробувати знайти спільні, і можливо відмінні від існуючих, підходи в рамках спільних дискусій у складі спільного органу – Координаційної ради.

Як завжди з боку Ради НАКСУ приділялася постійна увага питанням моніторингу результативності діяльності Виконавчої дирекції НАКСУ. Зокрема, на кожному із засідань Ради НАКСУ розглядалися періодичні звіти Виконавчої дирекції, інформації про хід виконання бюджету Асоціації, питання фінансової дисципліни кредитних спілок – членів НАКСУ.

Під час обговорення проекту бюджету НАКСУ на 2012 рік на грудневому засіданні Ради НАКСУ було затверджено та впроваджено з 1-го кварталу 2012 року за даними фінансово-аналітичних звітів кредитних спілок – членів НАКСУ оновлену шкалу обов'язкових членських внесків для кредитних спілок – членів НАКСУ до НАКСУ. Таке рішення було обумовлено зменшенням розшарування кредитних спілок – членів НАКСУ, що відповідно дозволило знизити до 5-ти і кількість категорій. Також, враховуючи численні звернення лідерів кредитних спілок-членів НАКСУ, на дві одиниці розширено юридичний департамент НАКСУ та на виконання рішення минулорічної Конференції започатковано Службу внутрішніх ревізій НАКСУ, яка найближчим часом розпочне свою діяльність. Крім того, з огляду на ситуацію в банківському секторі, розмір процентних доходів має тенденцію до зниження. І хоча Виконавча дирекція НАКСУ завжди оптимізувала витратну частину, вищезазначені обставини викликали необхідність переглянути шкалу членських внесків, яка не зазнавала змін з 2004 року.

У зв'язку зі змінами податкового зако-

нодавства Рада НАКСУ розглянула питання статусу інфраструктурних підрозділів НАКСУ. Члени Ради детально обговорили дане питання і прийняли відповідне рішення по проведенню реорганізації інформаційно-консультаційної служби НАКСУ. Беручи до уваги важливість питання і відповідальність за дане рішення, постанова з цього приводу була прийнята консенсусом.

Традиційно, наприкінці наведемо коротку інформацію щодо виконання бюджету НАКСУ: за підсумками 2011 року Рада ухвалила рішення про виконання бюджету НАКСУ в повному обсязі, а достовірність даних щодо фінансового стану НАКСУ було підтверджено аудиторським висновком Аудиторської компанії “УПК – Аудит ЛТД” (Свідоцтво АПУ № 2228 від 26.01.2001 року). При цьому, дохідна частина бюджету в частині надходжень членських внесків та процентних доходів була виконана на 87,27% (513 149 гривень фактично проти 588 000 гривень запланованих). Обсяг надходжень додаткових членських внесків та процентних надходжень від розміщення коштів НАКСУ на депозитних рахунках в банках склав 84,90% (806 506 гривень фактично проти 950 000 гривень запланованих). Також до складу доходів у 2011 році увійшли додаткові членські внески на сплату реєстраційного внеску за участь кредитних спілок у Світовій конференції Всесвітньої ради кредитних спілок в сумі 66 050 гривень, що на 32,1% більше планової величини. Таким чином, фактичні бюджетні надходження склали 1 385 705 гривень при запланованих 1 588 000 гривень або на 12,74% менше передбачених плановим бюджетом. Щодо фінансових фондів НАКСУ, то при бюджетному плануванні на 2011 рік було взято до уваги загальне зниження активів кредитних спілок – членів НАКСУ і, відповідно, поповнення фінансових фондів НАКСУ не передбачалося. При виконанні витратної частини на понесення операційних витрат бюджет виконано на 85,69% (за планом визначено

1 588 000 гривень, по факту витрачено 1 360 814 гривень).

Затвердженим Радою НАКСУ бюджетом на 2012 рік передбачено грошові надходження до доходної частини бюджету у сумі 1 624 716 гривень (777 316 гривень – надходження від обов’язкових членських внесків, 847 400 гривень – надходження від розміщення коштів на депозитних рахунках та додаткових членських внесків) за умови, що планового поповнення фінансових фондів НАКСУ до бюджету не закладалося. При цьому, заплановані операційні витрати становлять 1 639 675 гривень. Зважаючи на те, що бюджетом НАКСУ передбачено фінансування доходної частини за рахунок обов’язкових членських внесків у розмірі майже 48% від загальних планових доходів, Рада НАКСУ традиційно звертається до всіх кредитних спілок – членів НАКСУ із настійливим проханням щодо дотримання дисципліни сплати членських внесків.

Щодо динаміки членства в НАКСУ варто зазначити, що протягом 2011 звітного року з членів НАКСУ було виключено 7 кредитних спілки, натомість 3 кредитних спілки набули членства в Асоціації. Отже, станом на 31.12.2011 року членство Асоціації становило 145 КС. У 2012 році до складу НАКСУ прийнято 3 кредитних спілки, а шість виключено, в тому числі внаслідок порушення Статуту НАКСУ, яке носило систематичний характер. Таким чином, на сьогодні членами НАКСУ є 142 кредитних спілки, активи яких складають біля 574,6 мільйонів гривень, а кількість членів становить понад 365 тисяч осіб.

І насамкінець! Побажаємо всім нам успіху, досягнутого не всупереч, а завдяки! Завдяки спільним зусиллям, спільній зацікавленості, для спільного процвітання!

Голова Ради НАКСУ   Анатолій Занюк

ЗВІТ НАГЛЯДОВОГО КОМІТЕТУ НАКСУ НА ХІХ ЗВІТНО-ВИБОРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НАКСУ

Шановні колеги!

Наглядний комітет у звітному періоді працював у наступному складі:

Ірина Боголюбова – голова Наглядного комітету;

Володимир Науменко – заступник голови Наглядного комітету;

Оксана Булаєнко – секретар Наглядного комітету;

Анатолій Олійник - член Наглядного комітету;

Данія Дзядига – член Наглядного комітету;

Володимир Тарновецький – член Наглядного комітету;

Тетяна Савченко – член Наглядного комітету.

В цьому складі Наглядним комітетом НАКСУ проводились засідання, на яких розглядалися питання поточної діяльності НАКСУ у відповідності з компетенцією Наглядного комітету визначеною статутом та положенням. Члени Наглядного комітету були присутні на обласних конференціях по обранню членів Ради НАКСУ як спостерігачі, контролювали легітимність проведення конференцій та відповідність обраних членів Ради НАКСУ вимогам Положення про Раду НАКСУ.

Треба відзначити, що незважаючи на вимоги Положення про Раду НАКСУ та нагадування про проведення обласних конференцій по обранню членів Ради НАКСУ, з представниками багатьох областей довелося довго працювати в телефонному режимі і просто змушувати проводити конференції, в Луганській області мені довелося особисто все організувати. Нажаль, не змогли провести конференції у Вінницькій, Волинській, Житомирській, Кіровоградській, Рівненській та Чернівецькій областях, тому члени Ради НАКСУ від цих областей не обрані. Я сподіваюсь, що у 2013 році ситуація зміниться.

В 2012 році закінчується повноваження 4 членів Наглядного комітету НАКСУ, в тому числі Тетяни Савченко (КС «Корюківська») в зв'язку з вибуттям кредитної спілки із складу НАКСУ.

Наглядний комітет був представлений на всіх засіданнях Президії НАКСУ та Ради НАКСУ.

Предметом постійної уваги з боку Наглядного комітету були питання виконання та цільове використання коштів бюджету НАКСУ, відповідності Статуту рішень Ради, Президії та Виконавчої дирекції, вирішення кадрових питань, відповідності діяльності НАКСУ нагальним потребам кредитних спілок.

Наглядний комітет констатує, що протягом звітного періоду:

Рішення Ради, Президії та посадових осіб Виконавчої Дирекції НАКСУ відповідали вимогам чинного законодавства, Статуту та внутрішнім положенням НАКСУ, рішенням Конференції НАКСУ та програмам розвитку НАКСУ, а рішення посадових осіб Виконавчої дирекції не суперечили рішенням Ради НАКСУ.

Загальна дохідна частина бюджету була виконана на 86,6%

Витратна частина бюджету була виконана на 85,7%

Достовірність даних щодо фінансового стану НАКСУ було підтверджено аудиторським висновком Аудиторської компанії «УПК – Аудит ЛТД», яким визначено, що *«система обліку НАКСУ відповідає її розміру, структурі і виду діяльності та забезпечує належний збір і обробку інформації, необхідної для складання фінансової звітності. Наявна інформація дає повне уявлення про реальний склад активів та пасивів балансу НАКСУ.»*

Фінансова звітність Національної асоціації кредитних спілок України складена за дійсними даними бухгалтерського обліку відповідно до вимог чинного законодавства і в усіх суттєвих аспектах відображає фактичний фінансовий стан НАКСУ станом на 31.12.2011р. за результатами діяльності з 01.01.2011р. по 31.12.2011р.»

Голова Наглядного комітету НАКСУ Ірина Боголюбова

ЗВІТ ВИКОНАВЧОЇ ДИРЕКЦІЇ НАКСУ НА ХІХ ЗВІТНО- ВИБОРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НАКСУ

Шановні делегати Конференції! Вельмишановні гості!

Через три тижні виповнюється 20 років з дати утворення Організаційного комітету з відродження кредитних спілок в Україні. Мабуть, буде виправдано, якщо ми в Україні саме цю дату і будемо вважати ювілейною датою народження кредитно-кооперативного руху незалежної України. Користуючись нагодою, хочемо поздоровити всіх з цією знаменною подією і, в першу чергу, тих, хто перші власні зусилля почав докладати до створення руху ще в далекі 90-ті роки.

Що ж приніс нам двадцятий рік кредитної кооперації і чим особливим він запам'ятався кожному з нас?

Спочатку про позитив. Для більшості кредитних спілок — членів НАКСУ звітний рік став роком вже реального виходу з кризового періоду, роком поступового прогресу та розвитку. Як свідчать звітні дані за 2011 рік, більше 70 % кредитних спілок — членів НАКСУ показали зростання активів та інших фінансових показників у порівнянні з 2010 роком, більше половини спілок змогли перевершити активи докризового рівня. Особливо показово в 2011 році зростав власний капітал кредитних спілок, що свідчить про правильні висновки, зроблені спілками з уроків кризи і про чіткий пріоритет у діяльності на зростання капіталізації як головного чинника надійності та стабільності для майбутнього розвитку. Сьогодні на кожного члена кредитної спілки — члена НАКСУ припадає майже 250 гривень власного капіталу спілок.

До позитиву необхідно віднести також зменшення майже вдвічі суми прострочених кредитів, хоча їх питома вага у загальному кредитному портфелі залишається на значному вищому рівні, ніж у докризовий період. Збільшилась у 2011 році і видача кредитів, як по кількості, так і по сумах, хоча до показників докризового періоду нам ще далеко.

Тепер про негатив. За результатами діяльності за 2011 рік, більше 20 кредитних спілок — членів НАКСУ залишалися збитковими. Практично нічого не змінилося у категорії кредитних спілок, де ситуація з кінця 2008 року є критичною. Правда, деякі з них добровільно вийшли з членів НАКСУ, але ви розумієте, що від того мало кому стало краще.

Ми продовжуємо індивідуально працювати з тими, хто бореться, але потрібно сказати, що значних змін, на жаль, не відбувається, хоча надія зостається. Така ситуація залишається на всьому ринку, де вже майже 3 роки декілька десятків кредитних спілок, більшість яких виключені з реєстру, перебувають у невизначеному стані і є головним джерелом «сенсаційних» повідомлень для засобів масової інформації. Всім нам, звичайно, зрозуміло, що кардинально вирішити це питання можливо лише за державної підтримки.

Для багатьох кредитних спілок залишається проблемою збільшення депозитного портфеля, причому, як не дивно, причина цього явища полягає не у зменшенні довіри вкладників до спілок, а у чисто суб'єктивному факторі. І назва цього фактора — вже колишня «Державна Комісія з регулювання ринків фінансових послуг України». Сьогодні десятки кредитних спілок — членів НАКСУ, стабільно та надійно працюючих, більше року не можуть отримати чергову ліцензію тільки через деструктивну позицію державного регулятора.

Звітний період у частині взаємодії НАКСУ та ринку в цілому з державним регулятором був найбільш неординарним. Про це вже говорилось у звіті Ради НАКСУ, але не зупинитись на цьому ми не можемо,

тому що це той чинник, який суттєво впливав на всі процеси в діяльності кредитних спілок, на всі пріоритетні напрямки роботи Виконавчої дирекції. Вже сам факт, що чотири найвищі посадовці ДФП притягнуті до кримінальної відповідальності, говорить сам за себе. За 20-річну історію незалежної України це єдиний подібний випадок серед усіх галузей державного управління. Стиль та методи роботи ліквідованої ДФП за звітний період негативно позначилися на оновленні нормативної бази, відсутність чітких «правил гри» — на розробці методичних рекомендацій, організації навчального процесу. Плюралізм позицій держрегулятора щодо змін законодавства негативно вплинув на законодавчі ініціативи та призвів до відсутності щонайменших позитивних зрушень у цьому напрямку. Корупційна система переліцензування спілок негативно позначилась на залученні коштів населення, стримує розвиток бізнесу, фермерства та вирішення соціальних питань, а в окремих кредитних спілках навіть похитнула фінансову стабільність. Непослідовність та невважені рішення при введенні нової системи звітності з одночасним запровадженням її подання через веб-інтерфейс створили ситуацію, дуже близьку до хаосу. Нам сьогодні соромно за державу перед Всесвітньою Радою кредитних спілок, якій ми не можемо надати статистичну інформацію по ринку за 2011 рік — в ДФП її немає до цього часу. Цікаво, чи є ще у якійсь галузі в Україні подібна ситуація?

Якщо ж до всього цього додати зміни у законодавстві, включаючи новий Податковий кодекс, введення в дію Закону про захист персональних даних та загальний негативний інформаційний фон щодо діяльності кредитних спілок, то стає зрозумілим, що у звітному періоді всі спілки діяли в дуже агресивному середовищі.

Однак, незважаючи на це, в цілому можна сказати, що кредитні спілки вистояли, і не тільки вистояли, а й продовжують розвиватись.

Як позначилась вищезазначена ситуація безпосередньо на діяльності Виконавчої ди-

рекції НАКСУ? Мабуть, вперше за 18 років існування Асоціації у звітному періоді НАКСУ весь час знаходилась у реальній опозиції до державного регулятора. Зрозуміло, що ми не політична організація, і така опозиційність не притаманна професійним об'єднанням, але, повірте, іншого виходу у нас просто не було. Нам, звісно, прикро, що через таку позицію декілька класичних кредитних спілок вийшло зі складу Асоціації, переслідуючи чисто кон'юнктурні інтереси (ніхто не хоче бути в опозиції). В той же час, ми безмежно вдячні Раді НАКСУ, абсолютній більшості кредитних спілок, які повністю, причому, офіційно підтримали позицію Виконавчої дирекції щодо оцінки методів державного регулювання ринку командою, що вже пішла в небуття. Нам здається, що і всі інші учасники ринку мають бути вдячні безкомпромісній позиції кредитних спілок — членів НАКСУ та керівництву Асоціації, тому що невідомо, скільки така практика ще могла б продовжуватись, якби не принципова позиція НАКСУ.

Сьогодні в державі створений новий державний регулятор — Національна комісія, до керівництва прийшли нові люди. Перші контакти з керівним складом блоку регулювання діяльності кредитних спілок дають нам підставу на оптимістичні сподівання. Ми хочемо вірити, що ганебна практика їх попередників піде в небуття, і плідотворна співпраця буде запорукою подальшого розвитку ринку кредитних спілок. Користуючись нагодою, хочемо запевнити Національну комісію, що НАКСУ готова підтримати всі позитивні починання нової команди, готова до конструктивного діалогу, готова підставити плече і допомагати Комісії у складний час її становлення. Це стосується, у першу чергу, питань наведення порядку та встановлення зрозумілих правил щодо системи звітності, відпрацювання алгоритму системи переліцензування кредитних спілок, взаємоузгодження позиції регулятора та ринку щодо законодавчих ініціатив, поліпшення системи підвищення кваліфікації кадрів та інших питань.

Незмінною залишається позиція НАКСУ

і щодо набуття статусу саморегульованої організації, до якого НАКСУ готова ще з 2004 року.

Наші ж побажання в першу чергу стосуються якнайшвидшого завершення вже дуже затягнувшогося періоду повної передачі всіх повноважень від ДФП та комплектації дієздатного штату профільного департаменту.

Говорячи про готовність надати конкретну допомогу регулятору, необхідно відмітити, що НАКСУ у звітному періоді теж демонструвала бажання допомогти регулятору своїми конкретними діями. Ми пропонували спільно розробити зразковий пакет документів з переліцензування — підтримки не знайшли, ми пропонували конкретні пропозиції щодо нових форм звітності — більшість пропозицій підтримана не була, висловлювали свою позицію щодо тих чи інших змін до законодавства та свій варіант врегулювання проблем неповернутих вкладів проблемних кредитних спілок — відповідь — «ні».

Незважаючи на те, що НАКСУ категорично не підтримувала введення нових форм звітності з одночасним введенням нового програмного комплексу (до того ж ще дуже «сирого»), ми не відмовились від підтримки Комісії в процесі тестування та удосконалення програмного продукту, розробки методичних рекомендацій по звітності в новому форматі, проведенням регіональних семінарів на цю тему, допомоги в процедурі отримання логінів та паролів для подання звітності в режимі он-лайн. Через навчальні структури НАКСУ з цього питання пройшло 230 кредитних спілок ринку (при 140 — членства в Асоціації), які отримали логіни, методичні рекомендації, пройшли навчання, безкоштовно отримали необхідне програмне забезпечення, на постійній основі одержують консультації в телефонному режимі. Все це дало можливість ДФП зі значно меншими втратами отримати звітність за I квартал в новому режимі.

Взагалі, навчання, організоване структурами НАКСУ, за звітний період пройшли понад 530 лідерів та відповідальних праців-

ників кредитних спілок, 132 пройшли курси підвищення кваліфікації по обов'язкових програмах за підтримки НАКСУ та отримали кваліфікаційні свідоцтва. Було підготовлено та розповсюджено 6 змістовних збірників методичних рекомендацій. Крім семінарів по звітності, про які ми вже говорили, найбільш масовими були семінари з питань захисту персональних даних (130 учасників), нововведень Податкового кодексу, питань фінансового моніторингу та проведення загальних зборів.

Самокритично необхідно відзначити, що нагальні авральні потреби в семінарах з тих чи інших законодавчих чи нормативних нововведень, які постійно виникають, не дають можливості вести навчальний процес більш планоно, враховуючи попит спілок на системні заходи з головних напрямків діяльності.

До сервісних послуг інфраструктурних підрозділів НАКСУ в рамках оперативного реагування на нововведення слід віднести і розробку фахівцями НАКСУ веб-сторінок кредитних спілок з розміщенням їх на власному сервері. Відгукуючись на нагальну потребу Департаментом інформаційних технологій Асоціації безкоштовно було забезпечено власними інтернет-сторінками майже 100 кредитних спілок — членів НАКСУ. До цього необхідно додати публікації в додатку до «Бюлетеня кредитних спілок України» фінансових звітів за 2011 рік 140 кредитних спілок за пільговими розцінками.

Щодо пропагандистської роботи в цілому необхідно зазначити, що, незважаючи на об'єктивні труднощі, включаючи й фінансові, ми не відмовились від жодного напрямку, не вводили і не вводимо окремої оплати за ці послуги, надаючи їх виключно за рахунок членських внесків. Мова йде про функціонування веб-сайту (без закритої зони), включаючи активне функціонування власного форуму (чи не єдиної віддушину, де ринок може висловити все, що думає), про щоденну розсилку огляду преси, який ми розширили у звітному періоді, і, нарешті, про стабільне видання журналу НАКСУ «Бюлетень кредитних спілок України»,

який, як і в попередні роки, окрім членів НАКСУ, отримують безкоштовно всі спілки, які попередньо звернулися до Асоціації з відповідним проханням (це притому, що лише поштова доставка одного номера коштує майже 10 гривень).

Ми продовжуємо практику попереднього збору та аналізу фінансових звітів, вирішивши всі технічні проблеми, пов'язані з новою системою звітності. Як і в попередні роки, функціонують фінансові фонди НАКСУ. Правда, у зв'язку зі змінами податкового законодавства, робити це стає дедалі складніше — зворотню фінансову допомогу КС вимушені повертати щоквартально. Тим не менш, у звітному періоді 10 кредитних спілок скористались фінансовою підтримкою зі Стабілізаційного фонду, 6 — із програми «Старт», 2 — з фонду технічної допомоги. Загальна сума фондів, що знаходяться зараз в кредитних спілках, складає близько 800 тис. гривень. Подальшому розширенню цієї діяльності сьогодні заважає законодавство, тому наше завдання на найближчу перспективу — шукати нові рішення по функціонуванню фінансових програм.

Логічно буде додати до вищеназваних цифр і результати діяльності ОКС НАКСУ, яка у звітному періоді надала спілкам 120 кредитів та кредитних ліній на загальну суму понад 12 млн. гривень. Інколи лунають пропозиції якимось чином об'єднати цю діяльність двох різних організацій. Але треба не забувати, що в НАКСУ 142 спілки, а в ОКС НАКСУ — 82. Іншими словами, треба думати.

Декілька слів про міжнародну діяльність НАКСУ і в цьому році залишається активним членом WOCCU. Планується представницька делегація на черговий світовий форум, що буде проходити у м. Гданськ (Польща). Представницька делегація (більше 10 осіб) взяла активну участь у Форумі кредитних спілок Росії в м. Санкт-Петербург.

Після певної кількарічної перерви у звітному періоді було відновлено співпрацю з міжнародними проектами технічної допомоги. Мова йде про американський проект «Агроінвест», участь у якому активно бе-

руть біля 30 кредитних спілок, що працюють із сільгоспвиробниками, та сама Національна асоціація. У переліку завдань даної співпраці — проведення високопрофесійних семінарів, створення системи внутрішніх ревізій в НАКСУ, лобістська діяльність і, будемо сподіватись, інвестиційна складова для сільських кредитних спілок.

Свідомством авторитету НАКСУ на міжнародній арені є рішення про проведення в Україні, у м. Чернівці III Східноєвропейського форуму кредитних спілок. Форум відбудеться в кінці вересня поточного року під егідою Всесвітньої Ради кредитних спілок та НАКСУ за участю представницьких делегацій рухів кредитних спілок Центральної та Східної Європи і, перш за все, кредитних спілок України та Росії. Зразу ж після нашої Конференції ми розпочинаємо ґрунтовну підготовку до цього дуже важливого для нас міжнародного заходу і закликаємо всі спілки підтримати нас у цій справі.

На завершення доповіді хочемо ще раз щиро подякувати членам Ради НАКСУ та Наглядового комітету за конструктивну співпрацю у звітному періоді, всім кредитним спілкам — членам НАКСУ за послідовну підтримку та розуміння, їх керівникам — за самовіддану працю з розбудови руху кредитних спілок та відповідальність.

2012 рік — Міжнародний рік кооперативів. Хочемо висловити впевненість. Що він принесе нам повну стабілізацію ринку, послужить поштовхом до більш активного розвитку всієї кооперації в Україні і, перш за все, кооперації фінансової як найважливішого чинника всіх кооперативних почи-нань.

Дякуємо за увагу!

Президент НАКСУ   Петро Козинець

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ОБ'ЄДНАНОЇ КРЕДИТНОЇ СПІЛКИ НАКСУ

24 травня 2012 року у Києві пройшли загальні збори Об'єднаної кредитної спілки Національної асоціації кредитних спілок України.

Станом на 1 січня 2012 року загальна чисельність членів ОКС НАКСУ складала 86 кредитних спілок, з яких особисто на зборах були представлені 46 кредитних спілок, тобто понад 50% членів ОКС НАКСУ.

Після затвердження порядку денного було проголошено звіти про діяльність органів управління ОКС НАКСУ у 2011 році.

Зокрема, було зазначено, що звітний рік, на відміну від двох попередніх, продемонстрував поживлення кредитування з відпо-

відним зростанням попиту на кредитні ресурси, що мало наслідком збільшення кредитного портфеля, зниження обсягів грошових коштів, розміщених у банківських установах, та кредитів, залучених від кредитних спілок. Динаміка кредитного портфеля повністю симетрична динаміці в частині залучених кредитів від кредитних спілок і розміщення банківських депозитів. Про раціональне використання коштів говорить той факт, що залучення коштів ішло у той момент, коли вони були потрібні, а їх повер-

нення відбувалось, коли така потреба зникла.

Загалом за період з 01.01.2011 року по 31.12.2011 року на підставі рішень Кредитного комітету було надано 120 кредитів та відкрито кредитних ліній (на 12 більше, ніж у 2010 році) на загальну суму 12 167 400 гривень (у порівнянні з минулорічними 12 430 300 гривнями).

Як і раніше, обов'язкові пайові внески кредитних спілок – членів ОКС лишаються основним джерелом капіталу, резервний капітал знаходиться практично на постійному рівні.

Традиційно з боку Правління здійснювався постійний контроль щодо структури і обсягу регулятивного капіталу, який є основою для забезпечення надійності ОКС

НАКСУ. Потрібно відзначити, що ані проблемні роки, ані будь-які інші обставини не вплинули на регулятивний капітал: він лишається майже на постійному рівні, навіть за умови зниження активів.

Щоквартальні показники співвідношення між регулятивним капіталом, активами, зваженими за ступенем ризику, та активами підтверджують співмірність обсягу регулятивного капіталу і активів за результатами першого кварталу 2011 року та перевищення суми регулятивного капіталу над сумою активів протягом решти кварталів звітного періоду.

В частині контролю за простроченістю з боку Правління ОКС НАКСУ постійно від-

слідковувалося її покриття сформованими резервами та пайовим капіталом. Всі прострочені кредити ОКС НАКСУ в повному обсязі покриваються за рахунок резервів та обов'язкових пайових внесків кредитних спілок — боржників, кількість яких знизилася до 10-ти станом на 31.12.2011 року за умови, що показник коефіцієнта платоспроможності станом на 31.12.2011 року склав 94,55 % при нормативному значенні не менш ніж 8 %.

Станом на 31 грудня 2011 року ОКС НАКСУ виконала всі нормативи, передбачені законом.

Висновок ревізійної комісії підтвердив, що протягом 2011 року ОКС НАКСУ працювала у відповідності зі Статутом та затвердженими положеннями. Фінансово-гос-

подарська діяльність спілки проводилася згідно з чинним законодавством, про що свідчить аудиторський висновок.

У висновку незалежного аудитора про результати перевірки фінансової звітності та звітних даних ОКС НАКСУ, наданому аудиторською компанією ТОВ «УПК-Аудит Лтд», зазначено, що річні звітні дані за 2011 рік, складені для подання до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, відповідають вимогам до їх складання і справедливо й достовірно відображають: фінансову і кредитну діяльність кредитної спілки; склад активів та пасивів балансу; доходи та витрати, результат її діяльності.

Після заслуховування усіх звітів учасники загальних зборів затвердили звіти спостережної ради, правління, кредитного комітету, висновок ревізійної комісії, річну звітність та результати фінансово-господарської діяльності ОКС НАКСУ за 2011 рік.

Наступний блок розглядуваних питань

стосувався внесення чергових змін до Статуту ОКС НАКСУ, порядку розподілу нерозподіленого доходу на обов'язкові пайові внески та внутрішніх Положень у зв'язку з необхідністю приведення їх змісту до вимог чинного законодавства України.

Затвердивши нові редакції документів, учасники зборів розглянули питання про розподіл нерозподіленого доходу, що залишився у розпорядженні ОКС НАКСУ за результатами 2011 фінансового року, шляхом спрямування його частин на поповнення резервного капіталу та розподілу на обов'язкові пайові внески.

Далі, згідно з порядком денним зборів, учасники засідання ознайомилися та взяли до відома бюджет ОКС НАКСУ на 2012 рік та підтримали пропозицію про визначення Аудиторської компанії "УПК-Аудит ЛТД" для підтвердження достовірності і повноти річної звітності ОКС НАКСУ за 2012 фінансовий рік із залученням до аудиторської перевірки аудиторів цієї фірми, внесених до

реєстру аудиторів, які можуть проводити аудиторські перевірки фінансових установ.

Під час розгляду питання про надання згоди і повноважень на підписання колективного договору Голова Правління ОКС НАКСУ Людмила Кравченко зазначила, що у практиці кредитних спілок існують нюанси, пов'язані з Законом про колективні договори, де визначено, що власники юридичної особи повинні надати повноваження на представлення інтересів власників при ук-

ладанні колективного договору. Тому на загальних зборах ОКС НАКСУ було розглянуто і затверджено проект постанови про надання повноважень і укладання колективного договору в ОКС НАКСУ.

У поточному році сплив строк повноважень кількох членів спостережної ради та ревізійної комісії ОКС НАКСУ. Голова правління ОКСу щиро подякувала колегам за самовіддану працю у виборних органах спілки протягом останніх двох років, після чого присутні перейшли до дообрання членів СР та РК. За результатами голосування новими членами спостережної ради ОКС НАКСУ стали: Олег Арсьонов (КС „Єдність”, м. Херсон), Ігор Мустафаєв (КС „АР МОУ”, м. Одеса) та Віталій Чмутенко (КС „Народний кредит”, м. Тростянець Сумської області).

До складу ревізійної комісії ОКС НАКСУ було обрано: Ірину Боголюбову (КС „Ажіо”, м. Київ) та Олену Грузіну (КС „Партнер”, м. Славутич Київської області).

ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ЗА 2011 РІК

Станом на 31.12.11 у Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 613 кредитних спілок.

Кількість кредитних спілок скоротилась, і на кінець 2011 року становила 613 одиниць, що на 7,0% (46 одиниць) менше за показник минулого року – 659. Насамперед, це пояснюється істотним погіршенням фінансового становища кредитних спілок, суттєвим зниженням показників їх платоспроможності та ліквідності.

Таблиця 1. Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок 2009-2011рр.

	2009	2010	2011	Темпи приросту, %	
				2010/2009	2011/2010
Кількість зареєстрованих кредитних спілок (на кінець періоду)	755	659	613	-12,7	-7,0
Кількість членів КС (тис. осіб)	2 190,3	1 570,3	1 062,4	- 28,3	- 32,3
Кількість членів КС, які мають внески на депозитних рахунках на кінець періоду (тис. осіб)	117,0	78,9	48,0	-32,6	-39,2
Кількість членів КС, які мають діючі кредитні договори (тис. осіб)	423,6	343,0	249,3	-19,0	-27,3
Загальні активи (млн. грн.)	4 218,0	3 432,2	2 386,5	-18,6	-30,5
Кредити, надані членам КС (залишок на кін. періоду) (млн. грн.)	3 909,1	3 349,5	2 237,4	-14,3	-33,2
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кін. періоду) (млн. грн.)	2 959,3	1 945,0	1 185,5	-34,3	-39,0
Капітал (млн. грн.)	765,8	1 117,3	942,9	45,9	-15,6

лінських рішень. Так, станом на 31.12.11 розподіл кредитних спілок за кількістю членів зображено на рис. 1

Станом на 31.12.11 кількість членів кредитних спілок становила 1 062,4 тис. осіб, з яких 249,3 тис. осіб, або 23,5% – члени кредитних спілок, які мають діючі кредитні договори, та 48 тис. осіб (4,5%) – члени спілок, які мають внески (вклади) на депозитних рахунках (рис. 2).

За результатами звітного періоду, як і раніше, більшість кредитних спілок (324) об'єднувала відносно невелику кількість членів – до 1000 осіб. При цьому, достатньо велика кількість кредитних спілок (187) об'єднує від 1000 до 10 000 членів, що ускладнює проведення загальних зборів, які є вищим органом управління кредитних спілок, та прийняття своєчасних управ-

Рис. 1. Групування кредитних спілок за кількістю членів станом на 31.12.11 (за даними звітності 529 кредитних спілок)

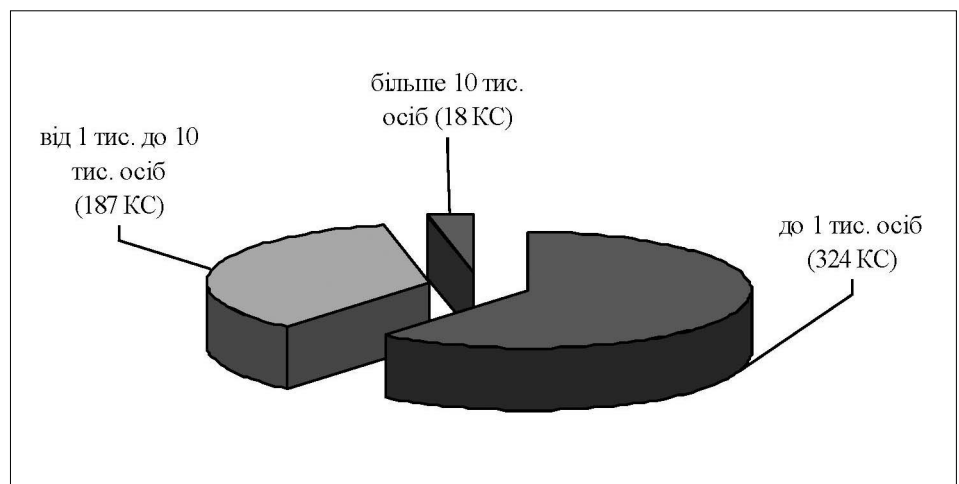
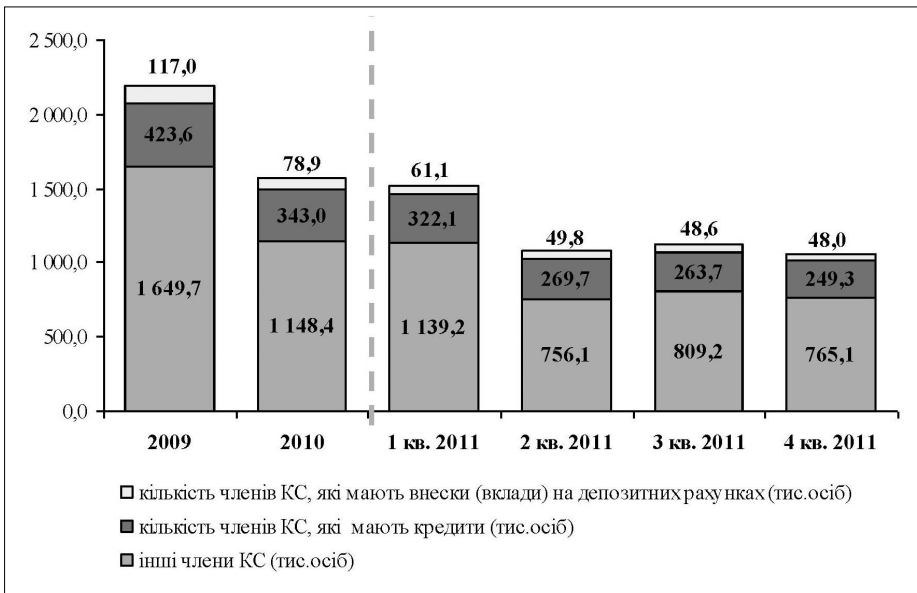

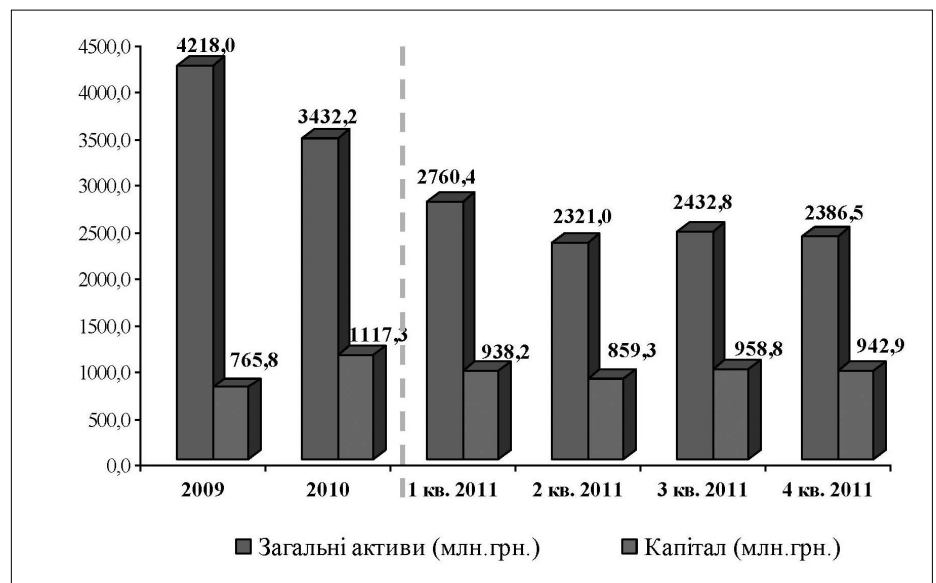
Рис. 2. Динаміка кількості членів кредитних спілок за 2009-2011 рр.

Розмір активів кредитних спілок на кінець 2011 року становить 56,6% рівня 2009 року, 69,5% рівня 2010 року. Це пояснюється насамперед тим, що саме кредитні спілки, порівняно з іншими небанківськими фінансовими установами, виявилися найбільш вразливими до проявів фінансової кризи та найменш спроможними щодо її якнайшвидшого подолання.

Загальний обсяг капіталу кредитних спілок станом на 31.12.11 становив 942,9 млн. грн. і порівняно з аналогічним періодом

Рис. 3. Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок за 2009-2011 рр.

минулого року зменшився на 15,6% (станом на 31.12.11 становив 1 117,3 млн. грн.). Найбільшу питому вагу в його структурі (62,4%) становив пайовий капітал у розмірі 588,1 млн. грн. (станом на 31.12.10 пайовий капітал кредитних спілок становив 916,8 млн. грн.).

Групування перших за обсягом активів кредитних спілок за 2011 рік наведено в табл. 2.

Дані таблиці 2 свідчать, що частка активів 200 кредитних спілок (32,6% від їхньої загальної кількості) становить 88,4% від загального обсягу активів кредитних спілок усього по Україні. При цьому на частку 10 кредитних

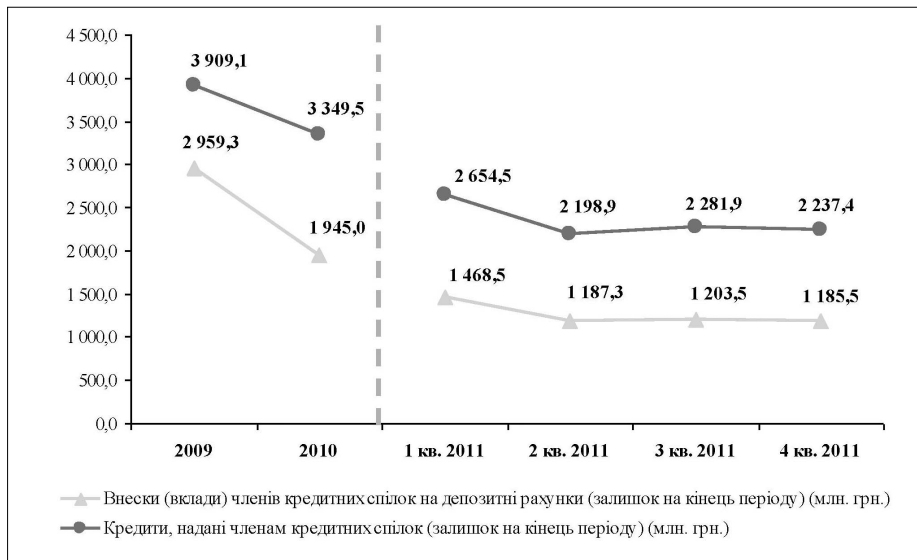
Таблиця 2. Групування перших за обсягом активів кредитних спілок за 2011 рік

	Обсяг активів кредитних спілок, млн. грн.	Частка, %
ТОР 3	320,5	13,4
ТОР 5	441,0	18,5
ТОР 10	648,0	27,2
ТОР 20	936,0	39,2
ТОР 50	1 395,6	58,5
ТОР 100	1 755,3	73,6
ТОР 200	2 109,3	88,4
Всього	2 386,5	100,0

спілок припадає 27,2% від загального обсягу активів кредитних спілок.

Динаміка кредитування та залучення внесків членів кредитних спілок за 2009-2011рр. зображена на рис. 4.

Рис. 4. Динаміка кредитування та залучення внесків членів кредитних спілок за 2009-2011 рр.

Станом на 31 грудня 2011 року в порівнянні з аналогічним періодом минулого року внески (вклади) членів кредитних спілок на депозитні рахунки зменшилися на 39,0 %; кредити, надані членам кредитних спілок, зменшилися на 33,2% (рис. 4). Протягом 2011 року після спаду зазначених показників у другому кварталі спостерігалось їх незначне підвищення та поступова стабілізація до кінця року.

Динаміка кредитування кредитними спілками своїх членів зображена на рис. 5.

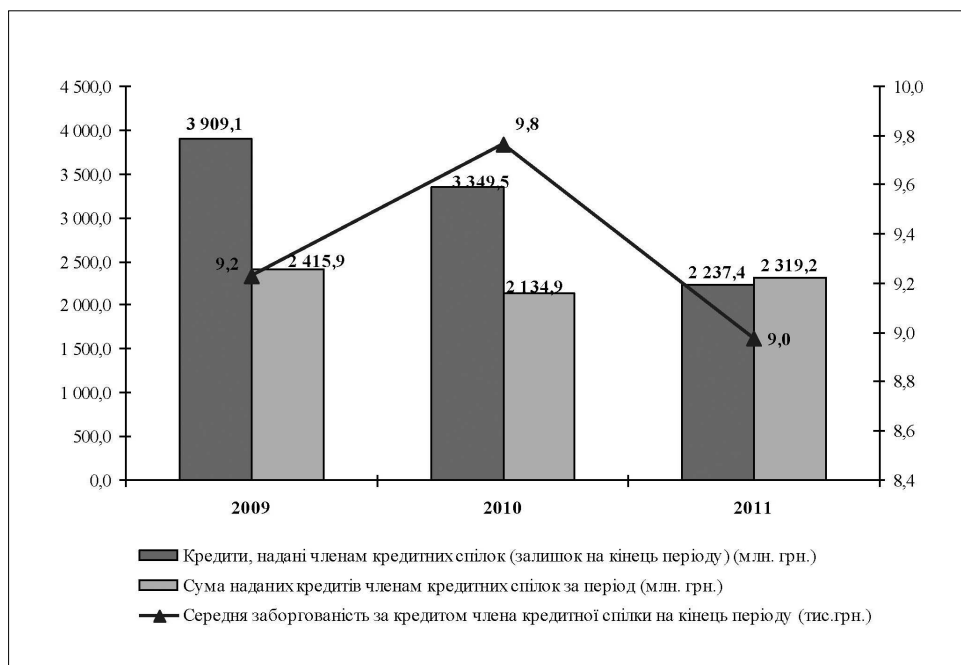
У цілому, загальна сума заборгованості 249,3 тис. членів кредитних спілок, які мали діючі станом на 31.12.11 кредитні договори, становила 2 237,4 млн. грн., тобто в середньому кожен член-позичальник кредитної спілки на кінець періоду мав 9 тис. грн. боргу за кредитом (станом на 31.12.10 – 9,8 тис. грн.).

Враховуючи загальне зменшення кількості членів кредитних спілок за 2009–2011рр. з 2190,3 до 1062,4 тис. осіб, в тому числі кількості позичальників з 423,6 тис. осіб до 249,3 тис. осіб, спостерігається зменшення обсягів наданих кредитів.

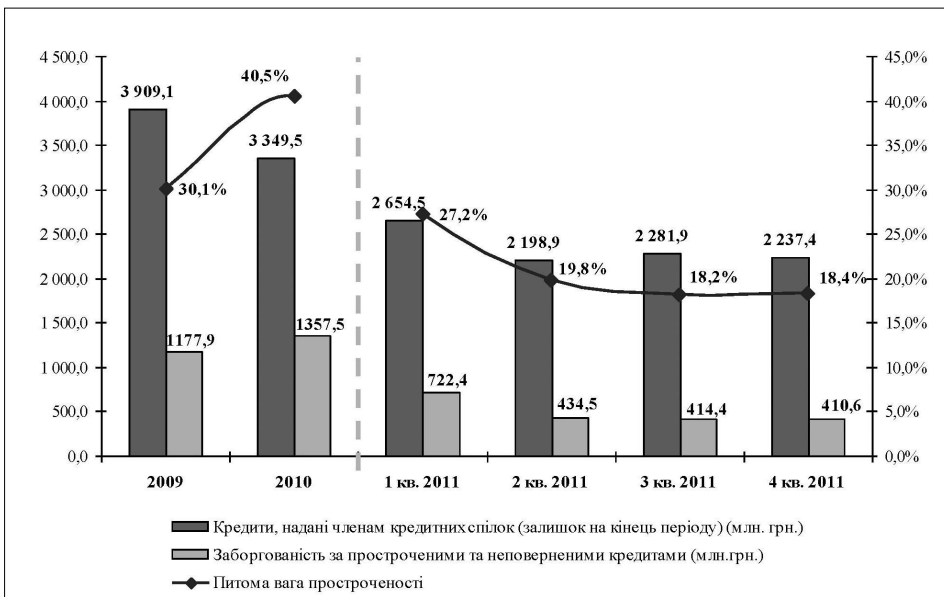
Разом з цим, протягом 2011 року членам кредитних спілок було видано на 8,6% більше, ніж протягом 2010 року.

Обсяги кредитування кредитними спілками своїх членів, заборгованість за простроченими та неповерненими кредитами, а також питома вага прострочених та неповернених кредитів у кредитному портфелі кредитних спілок за 2009 – 2011рр. відображено на рис. 6.

Рис. 5. Динаміка кредитування кредитними спілками своїх членів за 2009-2011 рр.

Рис. 6. Питома вага прострочених та неповернених кредитів у кредитному портфелі кредитних спілок за 2009 - 2011рр

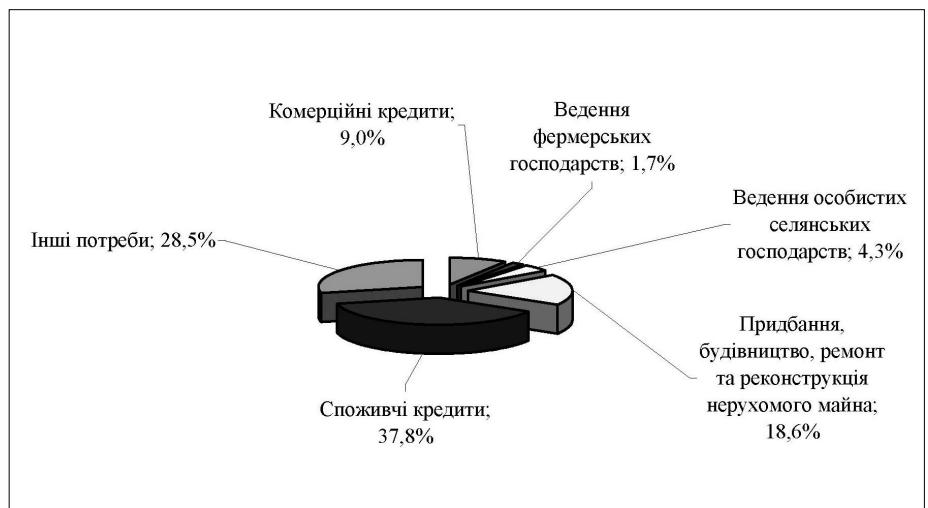

Загалом структура кредитів за видами станом на 31.12.11 наведена на рис.7.

Як видно з рис. 7, найбільший попит мають споживчі кредити, кредити на інші потреби, а також кредити на придбання, будівництво, ремонт та реконструкцію нерухомого майна.

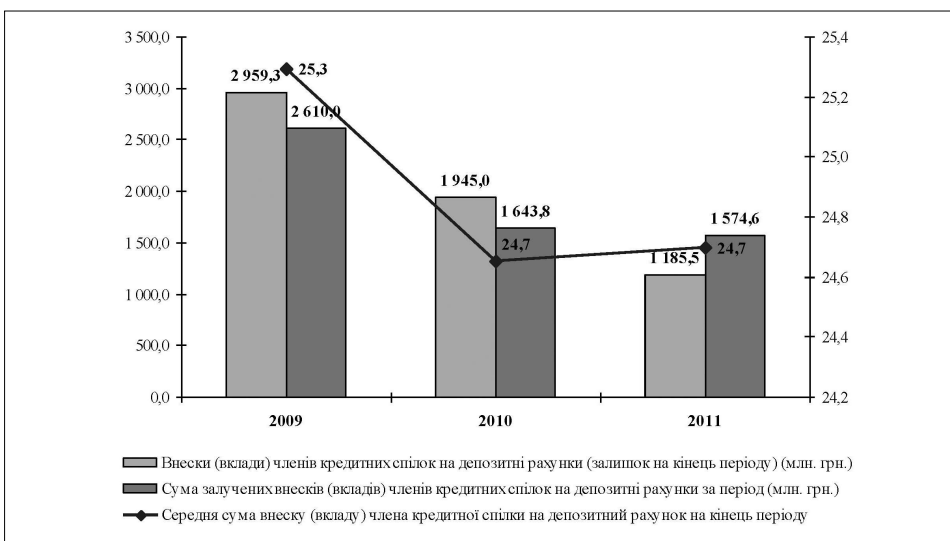
На кінець 2011 року сума внесків (вкладів)

Рис. 7. Структура кредитів за видами станом на 31.12.11.

членів кредитних спілок на депозитні рахунки становила 1 185,5 млн. грн. та суттєво зменшилася порівняно з аналогічним періодом минулого року (на 39,0 %) (рис. 28). Середня сума внеску (вкладу) члена кредитної спілки на депозитний рахунок наприкінці 2011 року (24,7 тис. грн.) порівняно з аналогічним періодом минулого року не змінилася.

Рис. 8. Динаміка залучення внесків членів кредитних спілок на депозитні рахунки за 2009-2011рр.

Дані рис. 8 свідчать про те, що за 2011 рік обсяг залучених внесків (вкладів) членів кредитних спілок на депозитні рахунки (залишок на кінець періоду) становить 61,0% обсягу залучених вкладів минулого року.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ ЗА ПЕРШИЙ КВАРТАЛ 2012 РОКУ

Членами НАКСУ станом на 01.04.2012 є 142 кредитні спілки. У розрахунках даних, приведених на одну кредитну спілку, враховується 135 кредитних спілок - членів НАКСУ, що подали звітні дані за 1 квартал 2012 року. В зв'язку зі зміною порядку подання звітності з 1 кварталу 2012 року - поданням звітності через веб-інтерфейс регулятора, доступ до якого ма-

ють лише кредитні спілки, включені до Державного реєстру фінансових установ, дані по кредитних спілках, які виключені з реєстру, у цьому аналізі відсутні. Змінені і форми звітності, наслідком чого стали зміни у загальному аналізі. При цьому, на прохання багатьох спілок, відновлюється висвітлення загальної рейтингової оцінки кредитних спілок.

ЗВЕДЕНИЙ РЕЙТИНГ ВСІХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

Таблиця 1. Рейтингові показники кредитних спілок, що є членами НАКСУ

Категорія	Назва показника бальної оцінки	Мета	31.03.2011		30.06.2011		30.09.2011		31.12.2011		31.03.2012	
			Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал
ДОХОДНІСТЬ	Балансовий прибуток до активів	>0	-7,1%	-10	-6,8%	-10	-5,6%	-10	-1,0%	-10	-0,6%	-10
	Доходи до витрат	>100%	108,6%	10	107,1%	10	107,0%	10	114,7%	10	112,3%	10
КАПІТАЛ	Резерви до активів	>=11%	18,3%	10	18,6%	10	19,0%	10	26,1%	10	26,0%	10
	Прострочені до власного капіталу	<30%	192,3%	0	187,2%	0	175,5%	0	82,5%	1	69,4%	3
	Капітал до активів	>=30%	22,4%	7	22,5%	7	23,0%	7	32,3%	10	32,1%	10
	Власний капітал до активів	>=10%	7,1%	7	7,7%	7	8,5%	8	15,0%	10	14,9%	10
АКТИВИ	Доходні активи до платних зобов'язань	>115%	130,3%	5	131,1%	5	131,5%	5	138,6%	5	136,8%	5
	Доходні активи до активів	90%	86,1%	4	86,6%	4	86,6%	4	86,3%	4	86,0%	4
	Основні засоби до активів	3-5%	5,5%	4	5,4%	4	5,4%	4	4,4%	5	4,0%	5
	Кредити до активів	85%	93,9%	4	94,4%	4	94,3%	4	94,0%	4	92,7%	4
	Чисті кредити до активів	85%	82,7%	5	83,5%	5	84,0%	5	83,0%	5	81,8%	5
ПРОСТРОЧЕНІСТЬ	Працюючі кредити до активів	>80%	58,7%	1	59,6%	1	61,1%	1	72,6%	2	74,8%	2
	Прострочені до кредитів	<4%	37,6%	0	36,9%	0	35,3%	0	89,2%	0	77,6%	0
	Прострочені до активів	<3,5%	24,0%	0	23,9%	0	22,9%	0	10,4%	0	6,9%	1
ЛІКВІДНІСТЬ	Ліквідні активи до активів	10%	17,4%	4	16,1%	4	15,4%	4	18,4%	4	24,5%	3
	Разом			51		51		52		60		62

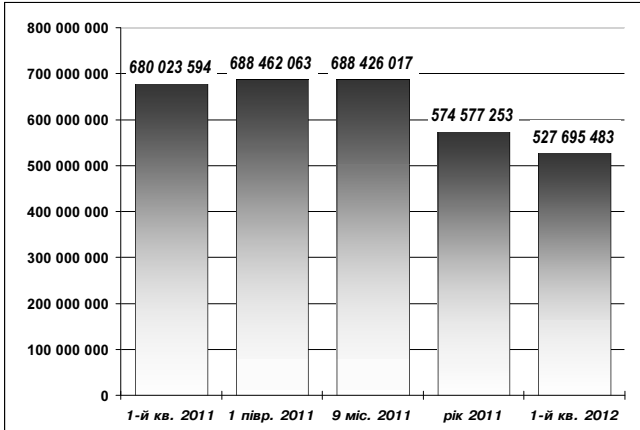
Перший квартал 2012 року характеризується загальним зниженням рівня прострочених кредитів і, відповідно, покращанням показників, пов'язаних із простроченням, зокрема, співвідношення проблемних кредитів до власного капіталу, питомої ваги працюючих кредитів (кредитного портфеля, за виключенням проблемних кредитів) до активів, а також

співвідношення проблемних кредитів до активів. В той же час, частина кредитних спілок досі не впоралася з балансовим збитком, отриманим протягом попередніх років, що впливає на загальний розмір балу системи кредитних спілок. Втім, в цілому система кредитних спілок - членів НАКСУ за результатами 1 кварталу 2012 року має оцінку "добре".

ЗВЕДЕНІ ДАНІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ (ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ)

■ АКТИВИ

Діаграма 1. Сумарні активи кредитних спілок (грн.)

Активи кредитних спілок - членів НАКСУ на 1.04.2012 склали 527 695 483 грн., що свідчить про їх зменшення у порівнянні з 2011 роком майже на 47 млн. грн. В той же час, без урахування в попередньому періоді даних по кредитних спілках, дані по яких не включені до аналізу за перший квартал, активи кредитних спілок за перший квартал 2012 року зросли на 7млн. грн.

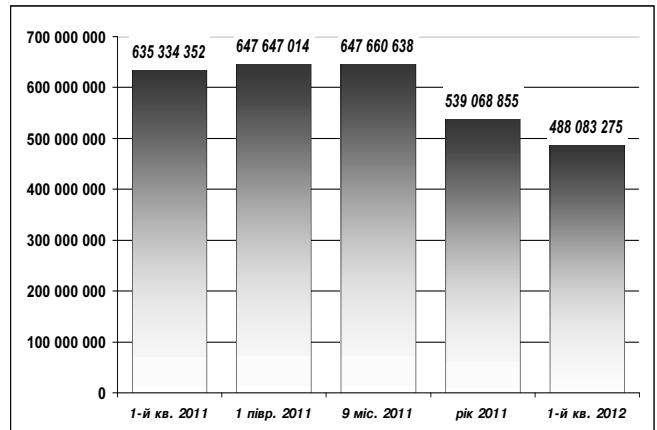
Таблиця 1. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Активи	% від загальної суми активів	Середні активи по групі КС
Менше 100 тис. грн.	6	4,44%	419 145	0,08%	69 857
Від 100 до 500 тис. грн.	13	9,63%	3 748 922	0,71%	288 379
Від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	17	12,59%	12 480 761	2,36%	734 162
Від 1 до 2 млн. грн.	25	18,52%	36 828 270	6,98%	1 473 131
Від 2 до 5 млн. грн.	45	33,33%	148 116 882	28,07%	3 291 486
Понад 5 млн. грн.	29	21,49%	326 101 503	61,80%	11 244 879
	135	100%	527 695 483	100 %	3 908 855

Середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ в першому кварталі 2012 року зменшились на 356 тис. грн., і на 1.04.2012 вони склали 3 908 тис. грн.

■ КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ

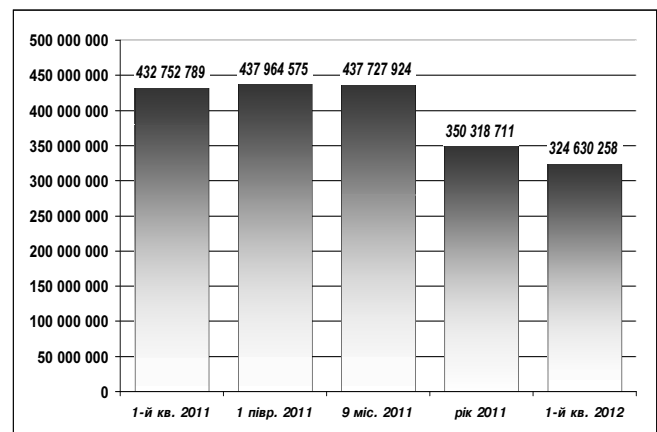
Діаграма 2. Кредитний портфель кредитних спілок (грн.)

На 1.04.2012 року кредитний портфель склав 488 083 275 грн., що свідчить про зменшення порівняно з 4-м кварталом на 9 %. В той же час, без урахування в попередньому періоді даних по кредитних спілках, дані по яких не включені до аналізу за перший квартал, кредитний портфель кредитних спілок - членів НАКСУ за перший квартал 2012 року зріс на 1 млн. грн.

■ ЗАОЩАДЖЕННЯ

Діаграма 3. Заощадження членів кредитних спілок (грн.)

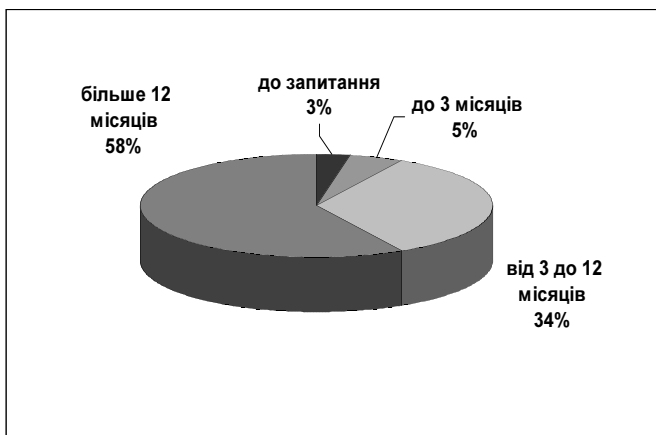
Заощадження членів кредитних спілок на депозитні рахунки, порівняно з 4 кварталом 2011 року, зменшились і склали 324,6 млн. грн. Порівняно з 1-м кварталом 2011 року, заощадження зменшились більше ніж на 100 млн. грн. В той же час, без урахування в попередньому періоді даних по кредитних спілках, дані по яких не включені до аналізу за перший квартал, заощадження членів

кредитних спілок за перший квартал 2012 року зросли на 1,7млн. грн.

Вклади членів КС на депозитні рахунки залишаються основним джерелом коштів у кредитних спілках - членах НАКСУ. Від процентних ставок за цими вкладками залежать, в основному, процентні ставки за кредитами.

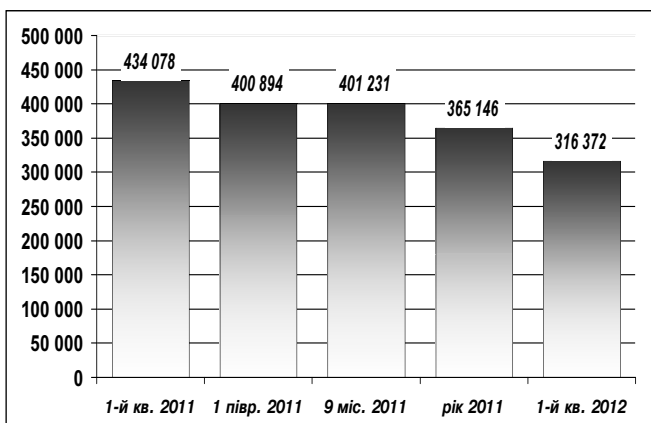
У першому кварталі 2012 року структура вкладів на депозитних рахунках змінилася в бік збільшення на 15 % питомої ваги довгострокових вкладів за рахунок зменшення частки середньострокових вкладів. Частка безстрокових та короткострокових вкладів залишилася майже незмінною.

Діаграма 4. Структура вкладів на депозитні рахунки

■ КІЛЬКІСТЬ ЧЛЕНІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Діаграма 5. Кількість членів кредитних спілок

Продовжувала зменшуватись у першому кварталі кількість членів кредитних спілок, і на 1.04.2012 року вона становила 316 372 осіб. В той же час, без урахування в попередньому періоді даних по кредитних спілках, дані по яких не включені до аналізу за пер-

ший квартал, кількість членів кредитних спілок за перший квартал 2012 року зросла на 2 581 особу.

Наступна таблиця розкриває структуру кредитних спілок - членів НАКСУ за кількістю членів спілок.

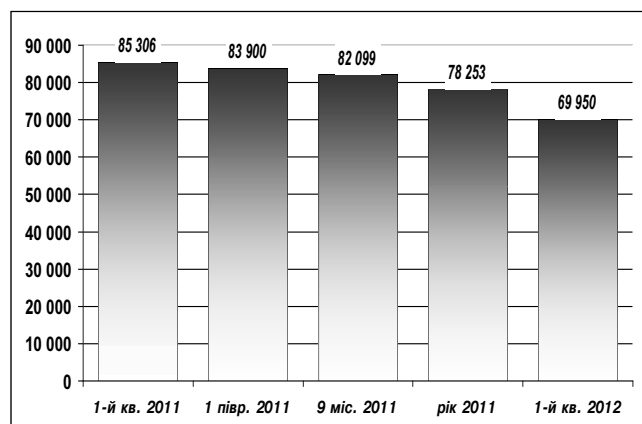
Таблиця 2. Структура кредитних спілок за кількістю членів

Кількість членів	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Кількість членів КС	% від загальної кількості членів
Менше 100	1	0,74%	82	0,03%
від 100 до 500	31	22,96%	7 506	2,37%
від 500 до 1000	29	21,48%	21 069	6,66%
від 1000 до 2000	31	22,96%	44 678	14,12%
від 2000 до 5000	25	18,52%	78 434	24,79%
понад 5000	18	13,34%	164 603	52,03%
	135	100 %	316 372	100 %

Групи спілок, в яких обслуговується від 1000 до 2000 членів, залишаються найчисленнішими за кількістю (31 спілка). При цьому, 52,03% членів обслуговуються у великих кредитних спілках з кількістю членів понад 5000 осіб. В кредитних спілках з кількістю членів до 1000 осіб обслуговується лише 9,06 % загальної кількості членства, в той же час, кількість таких спілок складає 45,18 % від загальної кількості КС - членів НАКСУ.

■ КІЛЬКІСТЬ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

Діаграма 6. Кількість позичальників кредитних спілок

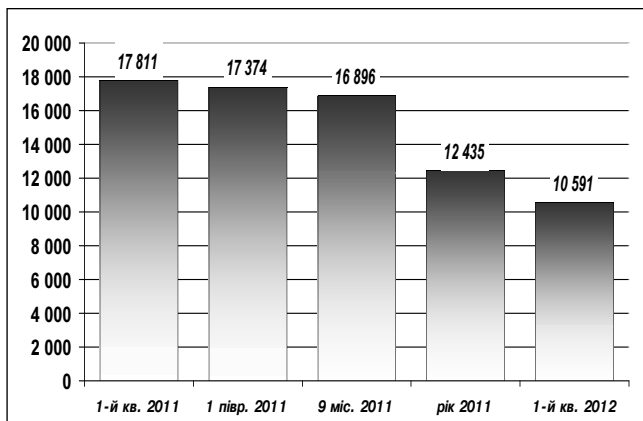

На 01.04.2012 року кількість позичальників знову зменшилась і склала 69 950 осіб. Порівняно з 4-м кварталом, вона зменшилась майже на 8,5 тис. осіб. В той же час, без урахування в попередньому періоді даних по кредитних спілках, дані по яких не включені до аналізу за перший квартал, кількість позичальників за перший квартал 2012 року зросла на 123 особи.

■ КІЛЬКІСТЬ ВКЛАДНИКІВ

Діаграма 7. Кількість вкладників кредитних спілок

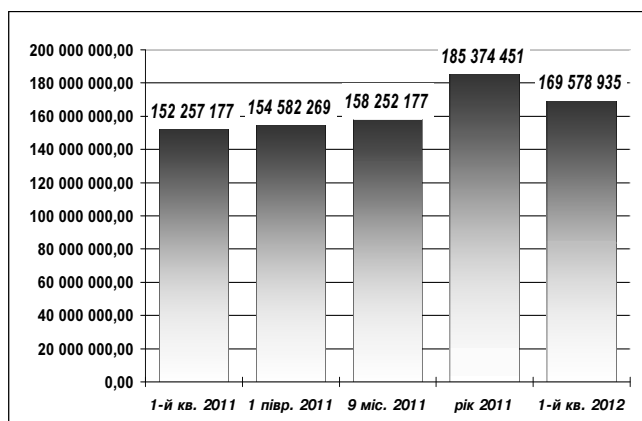

Кількість вкладників кредитних спілок у третьому кварталі продовжувала зменшуватись, на кінець кварталу їх кількість становила 10 591 осіб. В той же час, без урахування в попередньому періоді даних по кредитних спілках, дані по яких не включені до аналізу за перший квартал, кількість вкладників за перший квартал 2012 року зменшилася на 372 особи.

▶ КАПІТАЛ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМАРНИЙ КАПІТАЛ

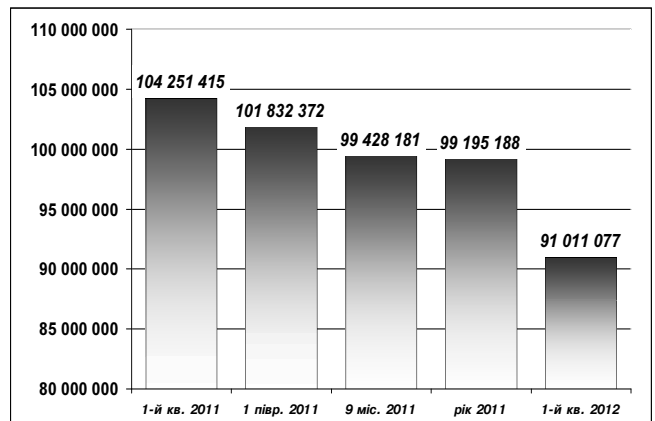
Діаграма 8. Сумарний капітал кредитних спілок (грн.)

На 01.04.2012 р. сумарний капітал кредитних спілок склав майже 169,5 млн. грн., що на 16 млн. грн. менше, ніж у 4-му кварталі 2011 року, але на 17 млн. грн. більше за 1 кв. 2011 року. В той же час, без урахування в попередньому періоді даних по кредитних спілках, дані по яких не включені до аналізу за перший квартал, сумарний капітал кредитних спілок - членів НАКСУ за перший квартал 2012 року зріс на 6,8 млн. грн.

■ ПАЙОВИЙ КАПІТАЛ

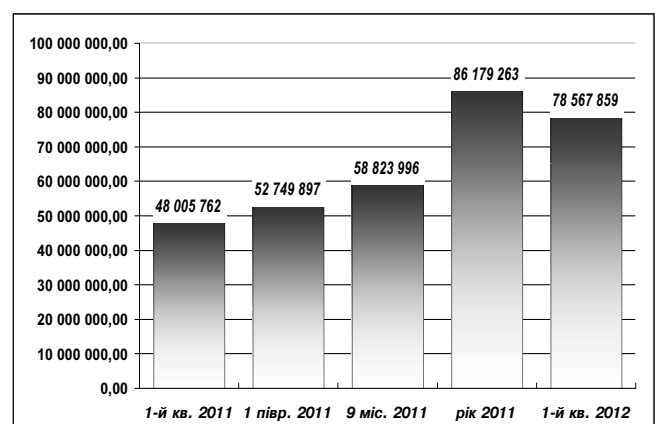
Діаграма 9. Пайовий капітал кредитних спілок (грн.)

Основною складовою капіталу кредитних спілок лишається пайовий капітал, питома вага якого у складі загального капіталу дорівнює 53,7%. При цьому, у третьому кварталі цей показник дорівнював 53,5%. На 1.04.2012 року сумарний пайовий капітал склав 99 011 077 грн., що на 8 млн. грн. менше, ніж його значення на 1.01.2012. Таким чином, структура капіталу кредитних спілок змінюється у бік збільшення питомої ваги власного капіталу.

■ ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

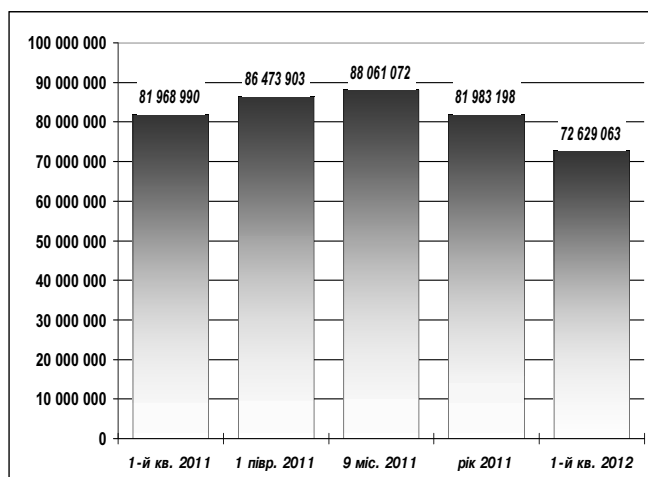
Діаграма 10. Власний капітал кредитних спілок (грн.)

В першому кварталі 2012 року власний капітал кредитних спілок - членів НАКСУ зменшився на 7,5 млн. грн. і склав 78,5 млн. грн. Значне зменшення власного капіталу є основною складовою зменшення сумарного капіталу кредитних спілок.

РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 11. Резервний капітал кредитних спілок (грн.)

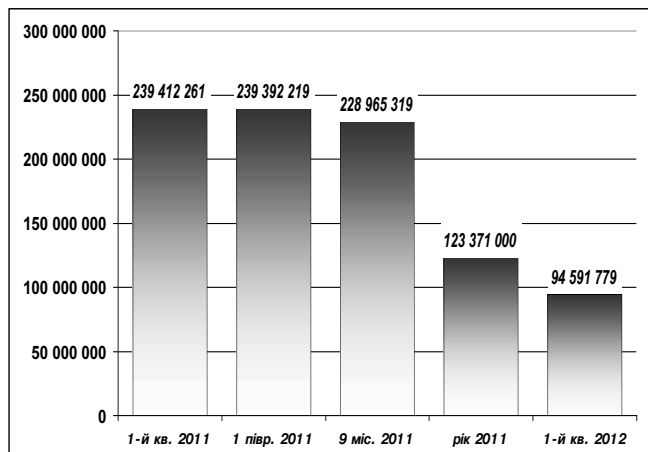
Сумарний резервний капітал зменшився у першому кварталі 2012 року на 9 млн. грн. і склав майже 73 млн. грн.

ЯКІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

На 1.04.2012 року загальна сума прострочених кредитів зменшилась порівняно з минулим кварталом на 39 млн. грн. і склала 94,6 млн. грн. Значне зменшення суми прострочених кредитів зумовлене виходом з НАКСУ кредитних спілок з великою часткою прострочених кредитів у портфелі.

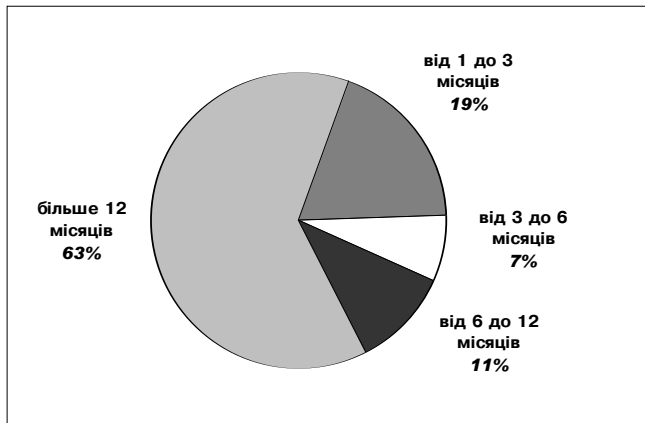
СУМА ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ

Діаграма 12. Сума прострочених кредитів (грн.)

Наступна діаграма дає уявлення про структуру прострочених кредитів:

Діаграма 13. Структура прострочених кредитів

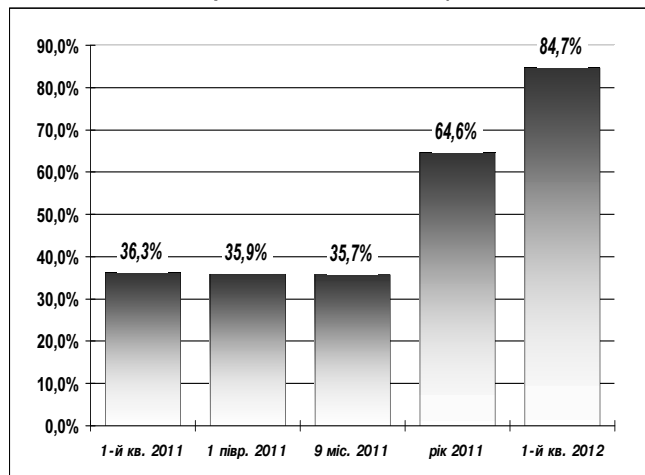
В структурі прострочених кредитів продовжують переважати прострочені кредити терміном більше 12 місяців, їх питома вага порівняно з минулим кварталом у загальній простроченості зменшилась на 7 % за рахунок збільшення частки прострочених кредитів першого та третього рівня.

Подальші діаграми відображають динаміку співвідношень РЗПВ до нормативного значення, простроченості до власного капіталу, а також співвідношення суми прострочених кредитів, не покритих РЗПВ, до кредитного портфеля по системі в цілому.

ДОСТАТНІСТЬ РЗПВ

Співвідношення фактично сформованого РЗПВ до його нормативного значення в першому кварталі зросло, і на 1.04.2012 р. достатність РЗПВ, в процентах до нормативного значення, склала 84,7 %, що на 20 % більше, ніж станом на 1.01.2012 року.

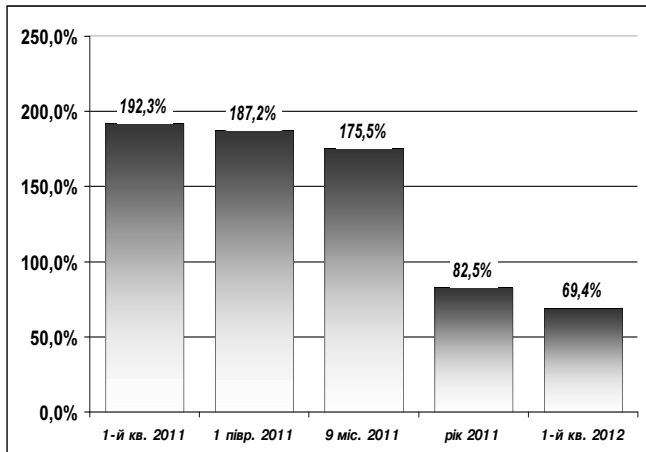
Діаграма 14. Достатність резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів (в процентах до нормативного значення)

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ ДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

В першому кварталі 2012 року співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу продовжувало зменшуватись і склало 69,4 %, що є наслідком значного зменшення суми прострочених кредитів.

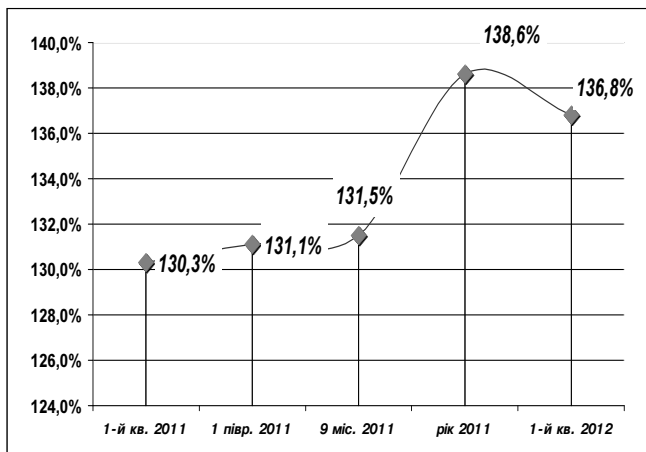
Діаграма 15. Співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу

ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

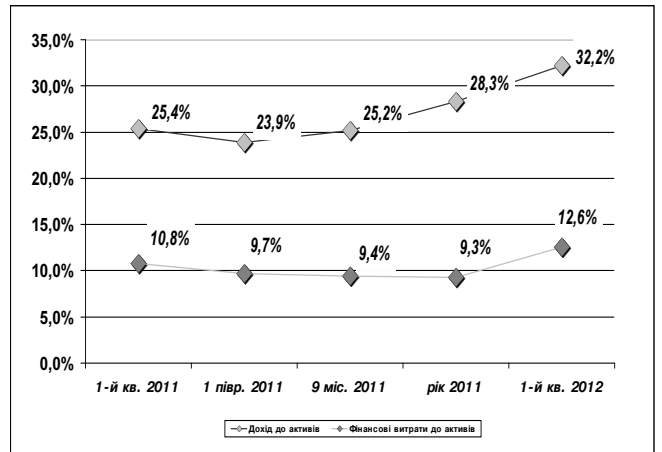
ДОХОДНІ АКТИВИ ДО ПЛАТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Діаграма 16. Співвідношення доходних активів до платних зобов'язань (нормативне значення: не менше 100%)

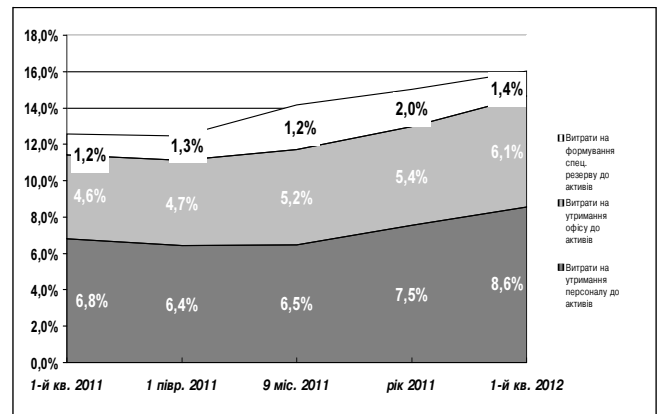
ДОХІД ДО АКТИВІВ, ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ ДО АКТИВІВ

Діаграма 17. Співвідношення доходу до активів та фінансових витрат до активів

РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ВИТРАТ

Діаграма 18. Розподіл за видами витрат кредитних спілок

Продовжують переважати витрати на утримання персоналу порівняно з витратами на формування спец. резерву та витратами на утримання офісу. На 1.04.2012 р. вони склали 8,6 %, що на 7,2 % більше за витрати на формування РЗПВ, які, в свою чергу, зменшились на 0,6 %.

Втім, для різних категорій кредитних спілок як структура витрат в цілому, так і структура операційних витрат має певні особливості, про що свідчать дані наступних таблиць.

Таблиця 3. Загальна структура витрат кредитних спілок, %

Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Процентні витрати разом	2,16	8,07	17,43	26,26	40,75	45,15	41,25
Операційні витрати разом	97,78	86,04	70,78	59,62	50,52	43,63	48,11
Витрати на формування РЗПВ	0,04	3,22	5,08	9,55	5,25	3,71	4,62
Витрати на формування резервного капіталу	0,02	2,67	0,77	0,81	1,88	2,19	1,95
Витрати на проценти на паї	0	0,00	5,94	3,76	1,60	5,32	4,07

Питома вага процентних витрат в цілому пропорційна розміру активів кредитних спілок. Найбільший відсоток процентних витрат притаманний спілкам з активами понад 5 млн. грн. Ця група кредитних спілок має також один з найменших відсотків витрат на формування РЗПВ.

Розмір активів кредитних спілок впливає і на структуру операційних витрат. В цілому уявлення про структуру операційних витрат для різних груп кредитних спілок дає наступна таблиця:

Таблиця 4. Структура операційних витрат кредитних спілок

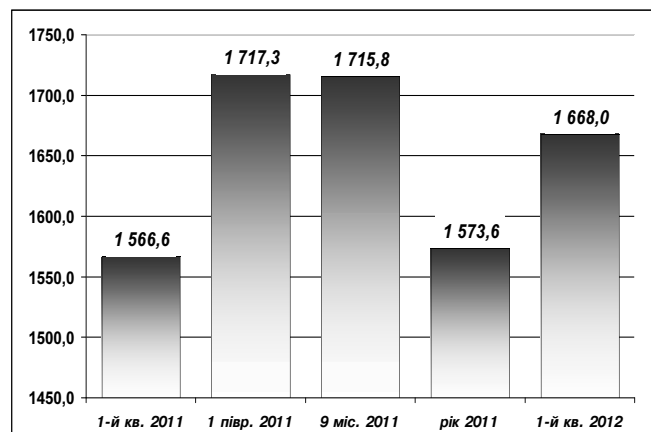
Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Витрати на страхування кредитів та депозитів	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Зарплата	40,1%	64,7%	64,2%	54,6%	64,2%	55,3%	58,4%
Офісні витрати	59,4%	34,1%	34,2%	44,0%	34,8%	44,1%	40,7%
Витрати на формування спільних фінансових фондів	0,1%	0,1%	0,9%	0,4%	0,1%	0,1%	0,2%
Інші витрати	0,4%	1,1%	0,7%	1,0%	0,9%	0,5%	0,7%

Мінімальна питома вага витрат на оплату праці в складі операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами до 100 тис. грн. Ці ж спілки мають найбільшу частку витрат на утримання офісу.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПО ЧЛЕНАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

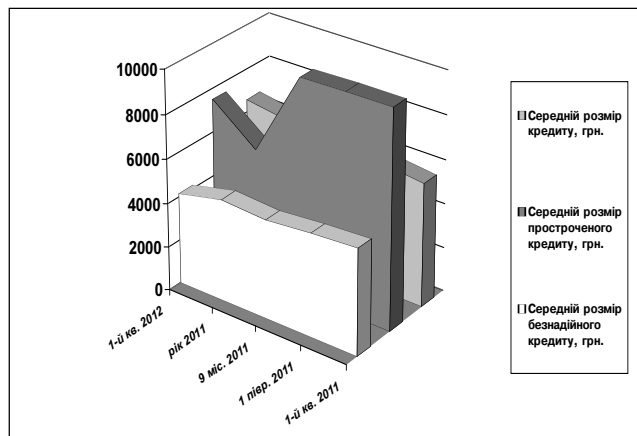
■ АКТИВИ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 19. Активи на одного члена спілки (грн.)

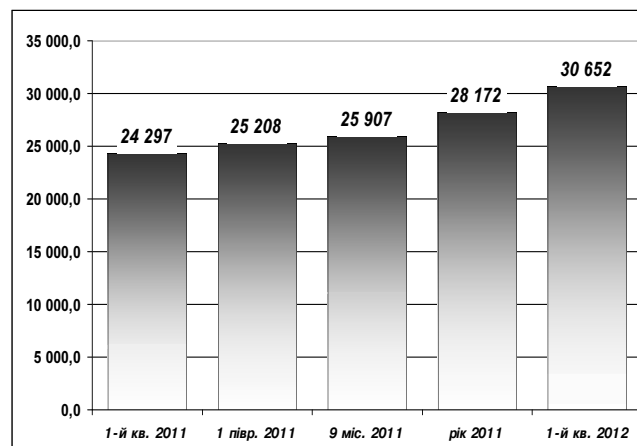
■ СЕРЕДНІ РОЗМІРИ КРЕДИТУ, ПРОСТРОЧЕНОГО КРЕДИТУ ТА БЕЗНАДІЙНОГО КРЕДИТУ

Діаграма 20. Середній розмір кредиту, середній розмір простроченого кредиту, середній розмір безнадійного кредиту (грн.)

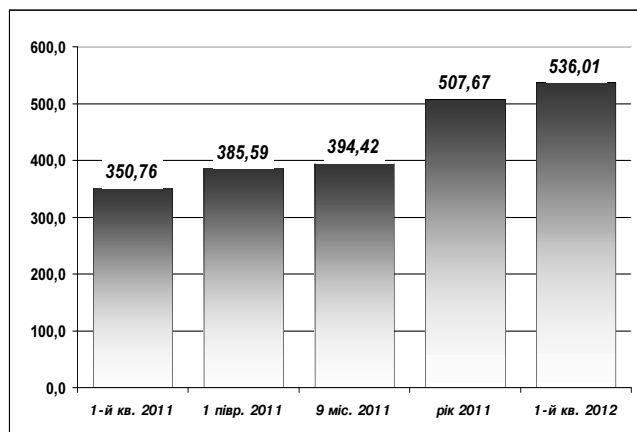
■ ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА

Діаграма 21. Заощадження на одного вкладника, грн.

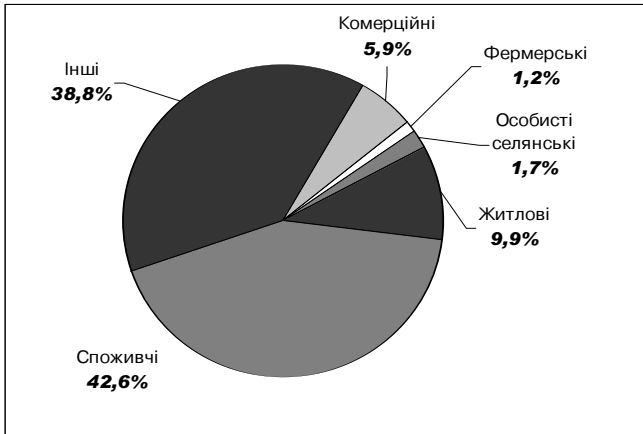
■ КАПІТАЛ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 22. Капітал на одного члена спілки (грн.)

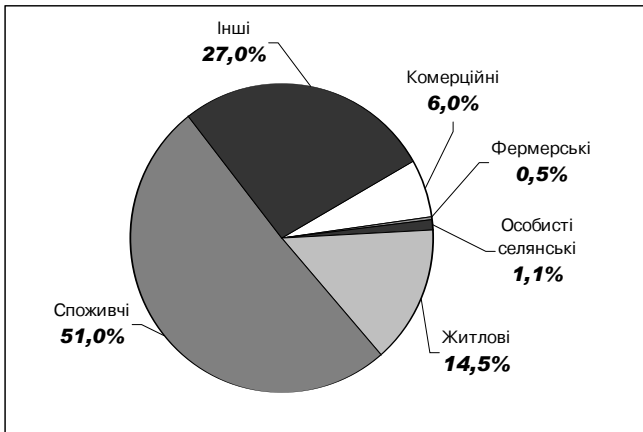
■ СТРУКТУРА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ

Діаграма 23. Структура кредитного портфеля за видами

■ ДОХОДНІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ КРЕДИТІВ

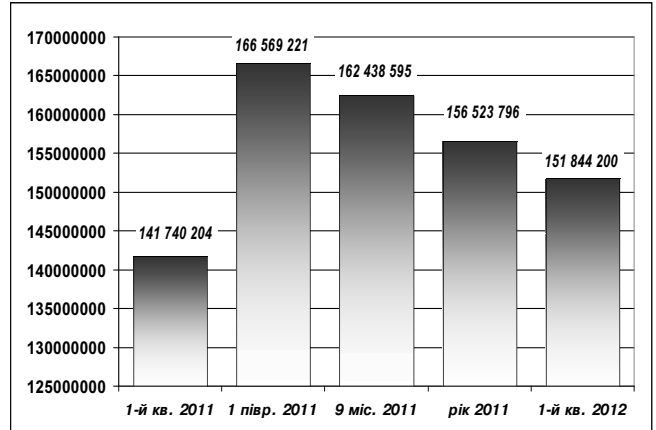
Діаграма 24. Доходність кредитного портфеля за видами кредитів

Структура кредитного портфеля у першому кварталі 2012 року змінилася, частка споживчих кредитів зросла і склала 42,6 %. Споживчі кредити продовжують переважати в структурі кредитного портфеля, вони забезпечують спілкам 51 % доходності. Найнижчою доходністю характеризуються фермерські (0,5 % доходу від 1,2 % портфеля) та особисті селянські кредити (1,1 % доходу від 1,7 % портфеля). Такий підхід є цілком зрозумілим, в той же час для забезпечення необхідного рівня доходності кредитного портфеля та його відповідності строкам залучення коштів кредитним спілкам необхідна його диверсифікація.

Поквартальна динаміка видачі кредитів представлена наступною діаграмою:

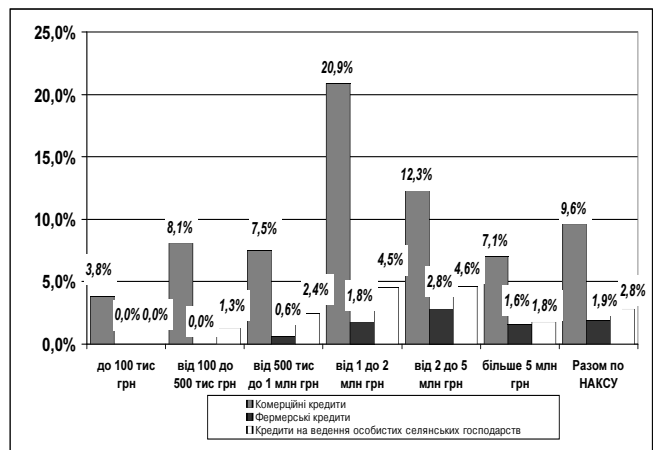
Діаграма 25. Поквартальна динаміка видачі кредитів (грн.)

Сума виданих у першому кварталі 2012 року кредитів склала 151,8 млн. грн., що свідчить про її зменшення на 15 млн. грн. порівняно з четвертим кварталом 2011 року. В той же час, порівняно з аналогічним періодом попереднього року сума виданих кредитів у першому кварталі 2012 року зросла на 10 млн. грн..

Загальна картина буде неповною, якщо не представити відсоток комерційних, фермерських та особистих селянських кредитів в кредитних портфелях спілок різних категорій:

Діаграма 26. Структура кредитних портфелів кредитних спілок різних категорій

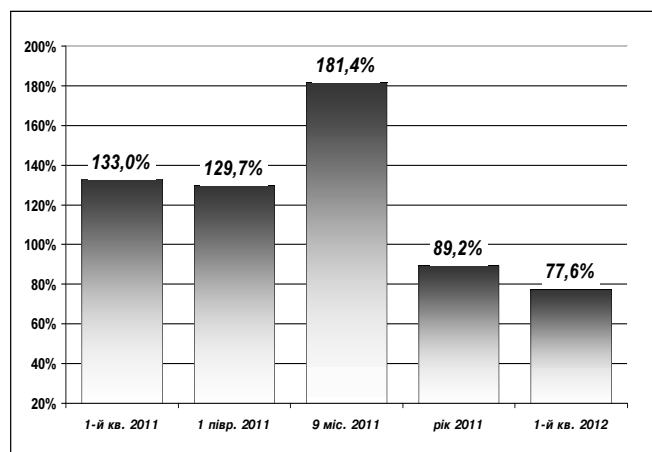
Питома вага бізнес-кредитів у кредитному портфелі всіх кредитних спілок - членів НАКСУ складає 14,3 %, порівняно з попереднім кварталом цей показник збільшився на 0,2 %. Найбільшою часткою бізнес-кредитів характеризуються кредитні портфелі кредитних спілок з активами від 1 до 2 млн. грн. (27,2 %), а найменшою (3,8 %) - кредит-

ні портфелі кредитних спілок з активами до 100 тис. грн. Найбільша питома вага кредитів, наданих на ведення фермерських та особистих селянських господарств, притаманна кредитним спілкам з активами від 1 до 5 млн. грн.

1 липня 2011 року закінчився строк дії Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 19 березня 2009 року № 200, яким було внесено зміни до порядку розрахунку нормативу 3.1.1. Наразі норматив 3.1.1. і включає в себе загальну суму заборгованості за простроченими, неповерненими, пролонгованими та безнадійними кредитами (не враховується зменшення на фактично сформовану суму РЗПВ), та не має перевищувати 100 відсотків від суми регулятивного капіталу кредитної спілки.

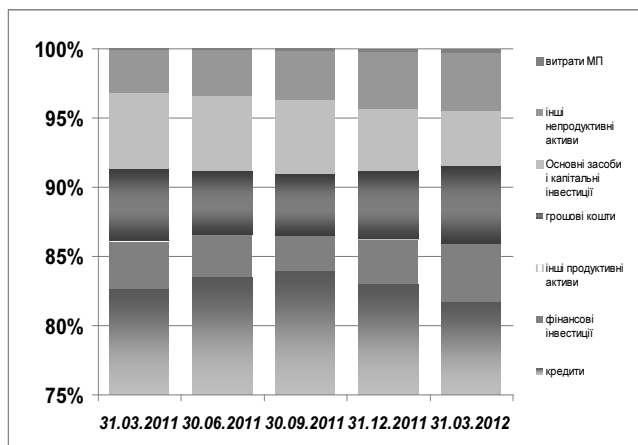
Отже, аналізуючи представлену діаграму, на якій відображене дотримання кредитними спілками нормативу 3.1.1, можемо зробити висновок, що фактичне значення показника у першому кварталі продовжувало зменшуватись. Якщо станом на третій квартал 2011 року порушення нормативу складало 81,4 %, то станом на 1 квітня 2012 року кредитні спілки - члени НАКСУ виконали норматив 3.1.1, а фактичне значення показника склало 77,6 %.

Діаграма 27. Дотримання нормативу 3.1.1.

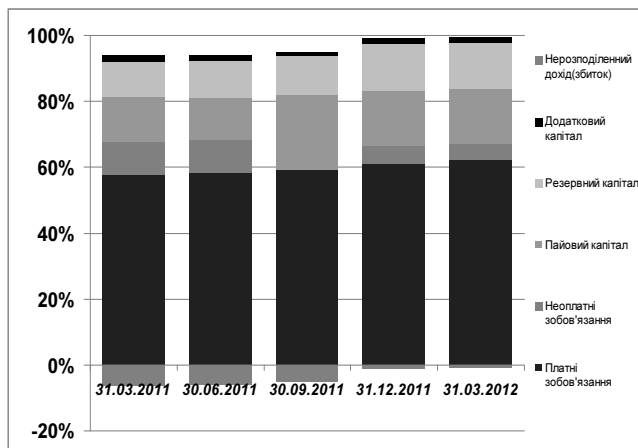
З метою оцінки рівня стабільності системи кредитних спілок - членів НАКСУ порівняємо структуру активів кредитних спілок і джерел їх фінансування - зобов'язань та капіталу:

Діаграма 28. Структура активів кредитних спілок і джерел їх фінансування

Структура активів кредитних спілок - членів НАКСУ протягом року лишається практично незмінною: питома вага продуктивних активів складає 86 % як на 31.03.2011, так і на 31.03.2012 р. Левову частку активів складає кредитний портфель, але його частка протягом року дещо зменшилася - з 83 % до 82 % від загальних активів; пропорційно зросла частка фінансових інвестицій - з 3 % до 4 %. Питома вага непродуктивних активів складає 14 %. Протягом року практично незмінною лишилася частка грошових коштів, яка склала 5 % від загальних активів. В той же час зменшилася питома вага основних засобів та капітальних інвестицій, відповідно, збільшилася на 1 % питома вага інших непродуктивних активів.

Діаграма 29. Структура зобов'язань та капіталу кредитних спілок

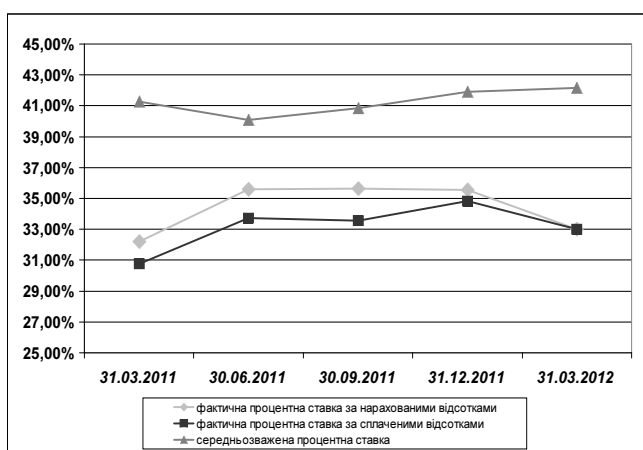
На відміну від структури активів, структура зобов'язань та капіталу протя-

гом року суттєво змінилася: якщо станом на 31.03.2011 р. активи кредитних спілок - членів НАКСУ фінансувалися за рахунок капіталу на 22 %, а за рахунок зобов'язань, відповідно, на 78%, то станом на 31.03.2012 р. за рахунок зобов'язань фінансується 68 % активів кредитних спілок - членів НАКСУ, а за рахунок капіталу - 32% активів. При цьому, рівень фінансування активів за рахунок платних зобов'язань протягом року зменшився на 3 % і склав на кінець першого кварталу 2012 року 63 %. Значно зменшився за цей період рівень фінансування активів за рахунок неплатних зобов'язань - з 12 % до 5 %. Не можна не відмітити, що на рівень фінансування активів за рахунок капіталу суттєво вплинуло зменшення суми непокритого збитку, питома вага якого зменшилася з семи до одного проценту від загальних активів. Частка активів, що фінансуються за рахунок додаткового капіталу, протягом року лишилася незмінною - 2 % від активів. Питома вага активів, що фінансуються за рахунок пайового і резервного капіталу, зростали пропорційно і збільшилися на 2 % кожний: пайовий капітал - з 15 % до 17 %, а резервний - з 12 % до 14 %.

Таким чином, станом на кінець першого кварталу 2012 року непродуктивні активи кредитних спілок в повному обсязі фінансуються за рахунок резервного капіталу, що дає змогу кредитним спілкам встановлювати конкурентні процентні ставки за кредитами.

Аналіз процентних ставок за кредитами представлений наступною діаграмою:

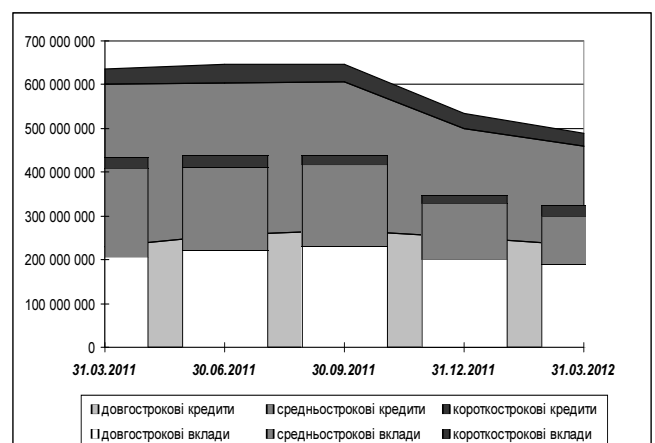
Діаграма 30. Аналіз процентних ставок за кредитами

На діаграмі представлено порівняння середньозваженої процентної ставки (лінія з піктограмою трикутника) з фактичною доходністю кредитного портфеля як за нарахуванням (лінія з піктограмою ромба), так і за отриманими процентами (лінія з піктограмою квадрата). Фактична доходність кредитного портфеля за нарахуванням та сплаченими процентами є практично однаковою, але як в першому кварталі 2011 року, так і у першому кварталі 2012 року ставка доходності кредитного портфеля суттєво відрізняються від середньозваженої процентної ставки, що потребує від кредитних спілок додаткової уваги під час планування очікуваної доходності кредитного портфеля. Адже орієнтація на середньозважену процентну ставку може призвести до неотримання очікуваного доходу.

Під час аналізу загальної структури активів та пасивів було визначено, що частка активів, що фінансуються за рахунок платних зобов'язань, складає по кредитних спілках - членах НАКСУ станом на кінець першого кварталу 2012 року 63 %. В той же час, сума кредитів, виданих членам спілки, за вилученням резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок, складає 82 % від загальних активів. Наступна діаграма представляє деталізацію кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками.

Діаграма 31. Порівняння кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками

На представленій діаграмі області представляють кредитний портфель за строками від довгострокових до короткострокових, а стовпчики - портфель вкладів (також від довгострокових до короткострокових). Враховуючи той факт, що дані щодо фактично сформованого РЗПВ не містять диференціації його за строками кредитів в цій діаграмі представлений кредитний портфель "брутто" - не зменшений на суму РЗПВ. Необхідно відмітити, що суттєвим ризиком ліквідності для кредитних спілок (в тому числі і невиконання нормативу короткострокової ліквідності) є розміщення середньострокових вкладів у довгострокові кредити.

Протягом всього періоду, що аналізувався по кредитних спілках - членах НАКСУ, в цілому кредитний портфель переважає портфель вкладів в зв'язку з частковим фінансуванням кредитного портфелю за рахунок капіталу. Фінансування довгострокових кредитів за рахунок довгострокових внесків (вкладів) на депозитні рахунки коливається в межах від 82 % до 89 %.

При цьому, станом на кінець першого кварталу 2012 року довгострокові кредити фінансуються за рахунок довгострокових вкладів на 82 %; середньострокові кредити - за рахунок середньострокових вкладів на 48 %, а короткострокові кредити - за рахунок короткострокових вкладів на 95 %. Враховуючи те, що фінансування кредитного портфеля, крім внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки, відбувається за рахунок капіталу кредитних спілок, таку структуру фінансування кредитного портфеля можна вважати достатньо безпечною, оскільки вона не несе у собі загрози проблем з ліквідністю. В той же час, кредитні спілки, кредитний портфель яких фінансується за рахунок вкладів в більшому обсязі, ніж у середньому по НАКСУ, повинні приділяти увагу відповідності кредитного портфеля портфелю вкладів за строками.

Протягом першого кварталу 2012 року переважна більшість кредитних спілок –

членів НАКСУ демонструвала позитивну динаміку основних показників. Так, зростання активів притаманно майже 60 % кредитних спілок, у двох третин кредитних спілок збільшився капітал, а власний капітал (капітал без пайового капіталу) збільшився у 78,5 % кредитних спілок.

Отже за даними звітів кредитних спілок – членів НАКСУ за 1 квартал 2012 року можна зробити наступний висновок: **на ринку кредитних спілок відбувається активна капіталізація.**

Катерина КАЛУСТОВА,
Віце-президент Національної асоціації
кредитних спілок України з питань
саморегульованості, Директор фінансового
департаменту НАКСУ

ДИНАМІКА ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ (СТАНОМ НА 01/01/2012)*

Назва	Місто	Кінцева дата	Кількість членів на 01.01.2011	Кількість членів на 01.01.2012	Активи на 01.01.2011	Активи на 01.01.2012	Кредитний портфель на 01.01.2012	Кількість кредитів у кредитному портфелі на 01.01.2012	Кількість наданих кредитів за 2011 рік	Сума виданих кредитів протягом року
Авангард	Севастополь	31.12.2011	1042	1150	3565966,00	3417426,22	2663296,98	396	361	3442658,39
Агро-Кредит	Старобільськ	31.12.2011	3560	3788	4064934,87	4308697,51	3820568,98	871	2591	7010165,00
АЖЮ	Київ	31.12.2011	166	174	108705,87	88924,39	93019,68	32	27	123900,00
Айдар кредит	смт. Новопсков	31.12.2011	6930	7345	6300419,96	7691637,70	6280012,45	804	1380	5272063,19
Альянс-С	Ку п'янськ	31.12.2011	809	918	1496588,23	1857164,63	1576086,33	295	304	2411310,00
АР МОУ	Одеса	31.12.2011	1064	1062	3371810,81	3366852,98	2921470,36	297	111	1577010,00
АЧКС	Сімферополь	31.12.2011	276	306	607433,51	705044,57	680297,99	73	78	1046800,00
Берегиня	Нововолинськ	31.12.2011	639	602	126703,35	142628,81	160062,36	64	64	215500,00
Благо	Бердянськ	31.12.2011	1548	1634	2138580,00	2179632,00	2548643,00	448	436	2919650,00
Благодійниця	с. Шу льгинка	31.12.2011	863	571	1448955,06	1735222,30	1173850,16	260	386	1859665,00
Буковина	Чернівці	31.12.2011	873	885	4395865,16	5101650,24	4557910,32	146	118	3277443,00
Буковинський Альянс	Чернівці	31.12.2011	1664	1534	10422261,88	9727136,39	8958344,84	694	383	4058036,77
Бюджет	Маріуполь	31.12.2011	1138	1137	878731,15	759472,65	933534,65	233	45	325550,00
Взаємний кредит	Мелітополь	31.12.2011	8654	1147	2189839,84	2218017,39	2100972,10	410	588	3729163,00
Взаємопоміч	Червоноград	31.12.2011	650	683	635571,81	766601,59	736646,43	152	231	1007277,50
Відродження	Тру скавець	31.12.2011	2247	2279	1481035,16	1259658,36	1210961,82	235	188	1449050,00
Володар	Київ	31.12.2011	503	833	38060056,71	47435343,57	40287901,16	225	193	88148701,55
Всеукраїнський бізнес-центр	Київ	31.12.2011	0	129	1815711,06	2133307,34	1881266,94	58	60	2868741,70
Гетьман	Прилуки	31.12.2011	2321	2700	4820818,00	6129811,00	5636568,00	1174	1227	9475900,00
Гільдія вуглекопів	Червоноград	31.12.2011	1366	1479	1292236,00	1442133,00	1233607,00	401	327	1772670,00
Господар	смт. Макарів	31.12.2011	1734	1871	2231899,16	2625421,90	2924094,81	394	451	4724650,00
Грицева Калитка	смт. Гриців	31.12.2011	1027	1113	900571,96	922459,60	928997,86	317	429	1768930,00
Дара	Маріуполь	31.12.2011	0	126	8423,76	259733,74	246100,50	35	47	405175,00
Джерело Плюс	Білгород-Дністровський	31.12.2011	560	561	2670913,62	2538731,94	2555042,53	107	77	1743800,00
Добробут	Донецьк	31.12.2011	942	926	2884750,15	2188037,10	2497193,29	227	497	2620835,74
Добробут	Баранівка	31.12.2011	3138	3337	3200533,02	3094237,73	3483719,69	784	670	4444638,00
Добробут	Вінниця		н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д
Добродій	Брянка	31.12.2011	3273	3121	1200549,71	1112527,53	1059359,20	636	1210	2967040,00
Довіра	Новоайдар	31.12.2011	3671	1190	1673859,34	1988459,58	1923217,78	567	1367	4670770,00
Довіра	Дніпропетровськ	31.12.2011	58	58	8677,00	6456,00	4119,00	5	0	0,00
Довіра	Золочів	31.12.2011	7125	7826	4801669,04	4481588,33	3562806,90	1253	1499	6194280,00
Довіра	Ох тирка	31.12.2011	532	550	661396,53	735544,49	764388,24	197	1037	2042300,00
Довіра	Згурівка	31.12.2011	2023	2032	875695,38	92573,80	570967,60	43	46	250400,00
Довіра-Ічня	Ічня	31.12.2011	2858	3130	6930392,55	9008560,62	8752800,22	1452	1736	14521530,00
Допомога	Бережани	31.12.2011	4135	4251	1072840,70	1282927,28	1182156,67	496	607	1729581,00
Друга Криворізька	Кривий Ріг	31.12.2011	173	214	273787,25	308836,20	318120,52	120	190	674558,23
Егіда	Севастополь	31.12.2011	134	146	4751318,76	4174935,17	4547116,64	97	38	1904979,37
Едельвейс	Виноградів	31.12.2011	4871	5259	5422632,16	5203618,65	2837692,64	768	683	3575500,00

*У минулому номері "Бюлетеня" "Динаміка основних показників кредитних спілок - членів НАКСУ станом на 01.01.2012" була опублікована за винятком кількох кредитних спілок. Публікуємо її у повному обсязі. Просимо вибачення за технічну помилку.

Назва	Місто	Кінцева дата	Кількість членів на 01.01.2011	Кількість членів на 01.01.2012	Активи на 01.01.2011	Активи на 01.01.2012	Кредитний портфель на 01.01.2012	Кількість кредитів у кредитному портфелі на 01.01.2012	Кількість наданих кредитів за 2011 рік	Сума виданих кредитів протягом року
Експрес	Івано Франківськ	31.12.2011	179	177	472546,97	413523,41	408243,01	38	0	0,00
Ефір	Київ	30.09.2011	1463	1461	4488861,00	4100950,88	4350761,97	249	0	0,00
Єдність	Сімферополь	31.12.2011	2605	2680	1094886,00	958446,00	851652,00	242	175	1016217,00
Єдність	Херсон	31.12.2011	3550	3679	3637520,53	3317531,97	2778578,13	370	472	4487286,10
Єзуч	Конотоп	31.12.2011	4324	4388	4033211,98	3891483,85	3906582,89	430	629	4287364,41
Жіноча взаємодопомога	Харків	31.12.2011	143	135	1048587,77	1173525,01	1585469,40	114	105	1476400,00
Забота	Перевальськ	31.12.2011	840	856	717804,20	728935,78	419401,49	66	120	1028550,00
Залоговое агентство	Горлівка	31.12.2011	1496	1590	3877327,57	4798072,04	4698353,27	238	221	4478355,13
Запоріжжя	Запоріжжя	31.12.2011	522	591	1328091,47	1227561,98	1307847,26	237	192	1290584,99
Захист	Кривий Ріг	31.12.2011	1155	1171	3801538,88	4547043,40	4066649,50	658	1812	6188245,00
Землевласник	Старобільськ	31.12.2011	861	944	1788285,16	2224487,12	2529991,55	210	195	2190200,00
Злагода	Умань	31.12.2011	1891	1365	5868238,00	5948392,00	5553305,00	290	153	3398187,00
Злагода	Миколаїв	31.12.2011	715	707	2399129,03	2212202,18	1390254,92	106	75	346800,00
Златоград	смт. Комінтернівське	31.12.2011	1186	1185	1619017,50	1760720,14	1858764,19	77	10	1029779,83
Інвест-Капітал	Луганськ	31.12.2011	507	526	478523,85	511325,23	372677,00	89	57	291250,00
Іван	Хуст	31.12.2011	1729	1786	2057725,34	2244363,12	2467793,07	422	450	2695040,00
Казна	Алчевськ	31.12.2011	917	777	1942218,08	2226588,33	2240159,07	518	574	2930300,00
Калиновий міст	Мукачево	31.12.2011	364	397	541564,22	617338,63	631659,47	133	118	727990,00
Карат	Ку п'янськ	31.12.2011	6440	6604	10693995,69	11815088,35	10007154,15	1677	1725	10968264,70
Компаньон	Луганськ	31.12.2011	10481	5247	9293977,47	10161696,72	11694838,88	3061	2718	13959140,00
Кредит Чорнобиль	Умань	31.12.2011	2492	2420	4778901,27	5267179,45	4282800,62	540	712	5829900,00
Кредит-Експерт	Бориспіль	31.12.2011	1168	3020	2944893,94	6167703,60	5903339,85	1336	2064	13638280,52
Кредитсталь	Маріуполь	31.12.2011	16133	16615	21855989,50	18070686,61	15783865,25	3151	4299	23043400,00
Кримське ТВК	Сімферополь	31.12.2011	799	797	2929893,22	1982579,79	1925219,52	60	12	80450,00
Івано-Франківська	Івано-Франківськ	31.12.2011	18553	3401	8569799,05	6446507,57	5331620,77	1178	805	5792547,00
КС профспілок МВС України	Київ	31.12.2011	1436	1538	3748101,57	4785059,76	4736903,57	435	441	5891400,00
КСОКГ	Київ	31.12.2011	577	514	2972162,89	2658246,13	2888487,77	141	84	1310391,25
Лаванда	смт. Гребінки	31.12.2011	173	99	65142,90	45625,14	27604,55	13	11	36210,00
Лугань Кредит	Луганськ	31.12.2011	149	150	73254,64	47983,22	45091,19	12	6	27300,00
Львів	Львів	31.12.2011	1300	1306	1321810,67	1041592,72	1093176,81	196	56	510133,00
Ля Ріба	Сімферополь	31.12.2011	142	192	169973,35	251261,31	209472,28	18	77	892626,00
Марківкакредитспілка	Марківка	31.12.2011	1734	1824	2032541,48	1821651,65	1941943,92	568	660	3049682,00
Мелітополь кредит	Мелітополь	31.12.2011	504	579	1517296,30	1114547,76	1177816,89	192	229	2027000,00
МОЯ РОДИНА	Чернігів	31.12.2011	485	505	1069432,40	1273659,29	1583703,16	124	94	1434620,00
Мрія	Ужгород	31.03.2011	51355	51355	54710004,00	53892472,00	52049280,00	15394	697	3488273,00
Надія	Тлумач	31.12.2011	3849	3926	3417978,49	3936025,24	3964834,13	921	1116	6681860,00
Народна скарбниця	Борщів	31.12.2011	7189	7472	4680037,76	4771456,29	4806317,27	1237	1455	6638373,64
Народна воля	Чернігів	31.12.2011	7901	709	4771948,00	4851401,00	4743006,00	407	270	4991824,00
Народна каса	Шелетівка	31.12.2011	7952	8157	1984931,39	1651283,43	1228893,93	361	373	2094182,54
Народна каса	Харків	31.12.2011	407	411	3960667,23	3276825,77	3066972,26	132	25	322165,00
Народний кредит	Тростянець	31.12.2011	2760	2911	2123571,48	2210102,54	2143798,81	489	556	3621190,00
Народний кредит	Київ	31.12.2011	1665	2036	3845016,87	2947700,48	2773976,45	791	833	5853851,00
Нарцис	Хуст	31.12.2011	1798	1914	2064311,33	2131631,82	2046336,39	243	280	1701070,00
Нафтогазкредит	Івано-Франківськ	31.12.2011	3790	4045	7449370,33	7440151,88	6239670,22	1416	1676	13020528,00
Наш кредит	Київ	31.12.2011	268	275	1244613,83	1944295,36	1665064,14	70	60	1237300,00
Наша справа	Ку п'янськ	31.12.2011	2815	2931	4473754,86	4998443,21	3083239,46	336	391	5502032,00
Наші люди	Чернівці	31.12.2011	3503	3958	12177358,67	14355670,51	14459033,89	922	928	14132150,25
ОКС НАКСУ	Київ	31.12.2011	91	86	7740632,28	6075062,61	6065929,88	104	120	12167400,00
Оберіг	Світловодськ	31.12.2011	777	760	908215,11	732143,52	676530,31	84	30	318335,00
ОІМФ	Одеса	31.12.2011	206	206	137520,88	91027,89	1670523,24	59	0	0,00

Назва	Місто	Кінцева дата	Кількість членів на 01.01.2011	Кількість членів на 01.01.2012	Активи на 01.01.2011	Активи на 01.01.2012	Кредитний портфель на 01.01.2012	Кількість кредитів у кредитному портфелі на 01.01.2012	Кількість наданих кредитів за 2011 рік	Сума виданих кредитів протягом року
Орізон	смт. Підкамінь	31.12.2011	1560	1258	2358919,24	2830343,58	2799531,80	375	844	2888447,00
Освіта	Київ	31.12.2011	244	253	378705,50	407408,44	402357,62	66	78	626550,00
Освіта	Вінниця	31.12.2011	735	734	137398,42	115143,56	108136,51	51	61	183390,00
Ощадність	Кам'янець-Подільський	31.12.2011	22943	10495	30020831,75	32829925,57	22726421,40	6124	7534	41354911,85
Партнер	Славутич	31.12.2011	2256	2387	2542701,69	2721679,45	2493632,58	467	460	4256100,00
Партнер-Інвест	Одеса	31.12.2011	124	124	1490328,41	1082453,20	1057254,12	79	0	0,00
Партнер-Плюс	Полонне	31.12.2011	700	651	646677,23	597996,38	857332,18	217	208	937360,00
Поміч НАУКМА	Київ	31.12.2011	597	579	565673,10	593542,88	491137,80	68	108	881100,00
Поступ-Кредит	Київ		н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д
Придунав'я	Ізмаїл	31.12.2011	11027	11200	4696650,18	4308883,63	4185416,23	901	1052	7322859,62
Прикарпаття	Коломия	31.12.2011	1314	1439	3628279,00	5386300,00	4872138,00	487	504	6068485,00
Прикарпаття-сім	Івано-Франківськ	31.12.2011	555	575	2116204,59	2219631,88	1914150,69	218	59	1335750,00
Провесінь	Кіровоград	31.12.2011	428	428	313414,27	274457,63	461218,49	76	4	20800,00
Промінь	с. Клітицьк	31.12.2011	729	795	988515,69	574097,57	676246,23	217	228	1073835,00
Профі	Сімферополь	31.12.2011	395	447	1165726,71	1705625,92	1703781,91	168	114	2190323,00
Реал Кредит	Київ	31.12.2011	1945	1967	6906773,68	6547908,54	6918990,77	926	90	462885,00
Респект	Вишгород	31.12.2011	660	659	1731501,86	1761639,21	1773963,28	106	125	2164920,56
Ресурс	Сімферополь	31.12.2011	189	170	196434,26	82394,02	70984,00	11	21	170500,00
Рідне коло	Чернівці	31.12.2011	1035	1071	9154199,04	10161899,57	7148320,04	168	95	8156394,00
Самопоміч	Івано-Франківськ	31.12.2011	1947	2005	824466,02	994736,88	1324057,86	345	304	1299410,00
Самопоміч	Бучач	31.12.2011	7902	8203	4511937,65	5755332,86	5784980,65	1597	2077	10637500,00
Самопоміч	Кіровоград	31.12.2011	222	219	432522,63	419005,55	323180,99	55	89	594760,00
Самопоміч	Кіцмань	31.12.2011	1040	1091	1208064,33	1200506,53	1182326,36	254	330	1736220,41
Самопоміч	Калуш	31.12.2011	1608	1627	1656158,36	1950274,36	1884994,84	468	464	2888450,00
Сватова-Лучка	Сватове	31.12.2011	1950	1247	4462993,58	3599000,08	2570984,24	340	728	942155,00
Світовид	Первомайськ	31.12.2011	8847	9155	14279842,31	16556664,68	16831719,60	2446	2719	21904400,00
Святий Мартин	Мукачеве	31.12.2011	20904	22457	15070206,88	16865649,46	17987158,76	3532	2366	16703288,30
Селянський кредит	Чернівці	31.12.2011	782	425	1139492,00	1014398,00	1064747,00	99	44	273590,00
Скарбниця	Городенка	31.12.2011	3479	3702	7246580,41	8402902,23	8082072,40	1487	1992	14939941,00
Снятинська кредитна спілка	Снятин	31.12.2011	5699	6137	3950913,00	3563803,00	4274339,00	1181	882	5267334,00
Сосницька	смт. Сосниця	31.12.2011	1342	1369	1306847,15	1295992,17	1255141,29	248	417	2517045,00
Спартак	Рівне	31.03.2011	1279	1278	4272383,00	4342373,00	4830070,00	193	0	0,00
Схід	Донецьк	31.12.2011	676	631	1510802,02	1012746,24	815365,17	177	114	643843,00
СХІД-ІНВЕСТ	Слов'янськ	31.03.2011	99	105	263385,33	263363,10	70147,51	9	2	5210,00
Сяйво Карпат	Мукачеве	31.12.2011	2144	1599	2622480,46	2606549,82	3358544,00	1051	261	1206750,00
Теребовля	Теребовля	31.12.2011	5736	5986	3928783,66	4157425,99	3549882,39	1081	1542	6258847,98
Товариство взаємного кредиту	Севастополь	31.12.2011	958	961	6079546,02	5754309,17	4256887,01	116	7	372820,00
Українська провідна	смт. Макарів	31.12.2011	1698	1862	3010706,27	3726605,55	4051788,48	683	670	5067115,46
ФІН-ЕКО	Київ	31.12.2011	8082	8155	9833269,70	8671247,02	11748093,32	1139	469	6601889,20
ФІН-КРЕДИТ	Біла Церква	31.12.2011	103	111	106037,26	61856,74	80143,15	35	42	182130,05
Форт	Київ	31.12.2011	814	816	1851279,77	1786581,16	1432544,55	88	125	2274700,00
ХОКТ	Харків	31.12.2011	10315	10358	7772422,94	9398224,66	8904190,64	907	722	7475222,01
Християнська Фортеця	Дніпропетровський	31.12.2011	1577	1560	2377984,57	2589698,60	2157712,44	558	218	1150335,00
Центр Кредит	Ульяновка	31.12.2011	5635	6408	8850328,30	9318210,69	10517094,77	2128	2734	16035619,00
Центральне кредитне товариство	Кіровоград	31.12.2011	137	240	191810,93	151594,69	129019,85	54	107	432200,00
Чернівці	Чернівці	31.12.2011	1008	1039	2004479,29	2430876,26	3617588,50	285	232	3348805,00
Чорноморський	Сімферополь	31.12.2011	100	101	233336,00	268469,00	190053,00	12	0	54000,00
Шанс-Плюс	Радивилів	31.12.2011	1679	1859	1714902,62	2219379,33	1804698,66	509	666	3196170,00
Юж-Кредит	Южноукраїнськ	31.12.2011	1550	196	1937845,95	1540057,64	1588132,14	106	1	1800,00
ЮРТ	Білогірськ	31.12.2011	2490	2633	5144606,13	5012674,31	4462826,33	603	847	8853730,00

ОЛЕНА ГРУЗІНА: "В НАШОМУ МІСТІ ЖИВУТЬ ОСОБЛИВО ВІДПОВІДАЛЬНІ ЛЮДИ"

Канули в Літу ті часи, коли на адміністративній карті України через стрімкий розвиток економічної галузі з'являлися нові міста. На жаль, причиною народження наймолодшого міста нашої держави став не індустріальний підйом, а трагедія світового масштабу – аварія на ЧАЕС. Попри все, з часом це унікальне місто стало другою батьківщиною для майже 25 тисяч українців та представників інших національностей. Сьогодні Славутич – чисте затишне місто з найнижчим середнім віком населення в Україні та добре розвиненою інфраструктурою. Поміж великої кількості банківських установ у Славутичі протягом восьми років успішно працює кредитна спілка «Партнер», і наша бесіда – з її Головою правління Оленою ГРУЗІНОЮ.

— Олено Юріївно, як починала свою роботу ваша кредитна спілка?

— КС «Партнер» створено за фінансової підтримки Департаменту Торгівлі і Промисловості Великобританії (Department of Trade and Industry) у рамках Програми, направленої на пом'якшення соціально-економічних наслідків після закриття Чорнобильської АЕС.

У жовтні 2003 року відбулися перші установчі збори, а з лютого 2004 року наша кредитна спілка почала свою роботу. Тоді кількома траншами були виділені кошти на реалізацію проекту з відкриття кредитної спілки. Маю зазначити, така підтримка певною мірою полегшила наш «старт».

Перший час кредитна спілка розташовувалася в орендованій кімнаті з орендованим комп'ютером. У спілці тоді працювали голова правління (за сумісництвом) і я на посаді головного бухгалтера. Було досить важко, тому

що тоді ми мало що знали про кредитну кооперацію, нам були незнайомі принципи роботи кредитної спілки, а, зважаючи на мій банківський досвід роботи, багато що видавалося то-тожним. Пригадую, проблематичним було навіть скласти бюджет, оформити договори та ін.

— Що робили задля підвищення власного рівня кваліфікації?

— 2004 року я відвідала свій перший семінар, який був організований фахівцями НАКСУ. (Тоді наша кредитна спілка ще не входила до складу асоціації, ми набули членства в НАКСУ пізніше, в 2007 році). Далі, завдяки систематичному навчанню на семінарах, спілкуванню з колегами з інших кредитних спілок, з'явилося чітке розуміння принципів кредитної кооперації.

— Як ставилося населення Славутича до послуг, пропонованих вашою КС?

— На перших порах роботи нашої кредитної спілки люди дуже насторожено, з обереж-

ністю поставилося до нової фінансової установи. Місто Славутич — зовсім молоде, в ньому функціонує велика кількість банків. І так само, як і ми свого часу, люди не знали, в чому відмінність нашої установи від банку. Спочатку приходили, щоб дізнатися умови, на яких ми видаємо кредити. Пам'ятаю, тоді ми видавали кредити навіть без поручительства, і це, звичайно, стало причиною стрімкого зростання кількості членів. Перші півроку все йшло добре, але потім, коли у позичальників настав час повертати кредити, у нашої кредитної спілки з'явилися певні ускладнення. Тому ми, звичайно ж, відмовилися від такого ризикованого виду кредитування.

Згодом жителі Славутича, дізнавшись більше про роботу нашої КС і переконавшись в її надійності, почали розміщувати свої заощадження на депозитних рахунках, також помітно активніше стало йти кредитування. Для порівняння: якщо в перший рік нашої роботи було видано 242 кредити на суму приблизно 596 тисяч гривень, то сьогодні ця цифра зросла на порядок. Сьогодні наша спілка налічує понад 2400 членів, протягом 2011 року було видано 460 кредитів на суму близько 4 256 тисяч гривень. А всього за час роботи КС «Партнер» сума наданих кредитів мешканцям міста Славутич перевищила 25 мільйонів гривень.

— Звернімося до теми простроченості. Чи є така проблема у вашій кредитній спілці?

— У нашій КС склалася, ймовірно, унікальна ситуація. Можливо, їй сприяє невеликий масштаб міста або ж в Славутичі живуть особливо відповідальні люди. Звичайно, інколи трапляється, коли позичальник не в змозі внести платіж. Я вважаю, що сьогодні простроченість близько 60 тис. гривень на майже 2,5 млн. гривень кредитного портфеля — це непоганий показник.

— Як чотири роки тому відбулося глобальне падіння фінансових ринків на роботі вашої установи?

— Звичайно, кризова ситуація, яка склалася в нашій країні в кінці 2008 року, дещо вплинула і на нашу спілку, але значного падіння основних показників не відбулося. Саме на піку

фінансових ускладнень люди почали масово забирати з банків свої депозитні вклади. Тоді ми не знали, що вдіяти: чи варто прислухатися до рекомендацій Національного банку в частині введення мораторію на видачу вкладів або керуватися власною інтуїцією. І було прийняте рішення повертати депозити на першу вимогу вкладників нашої спілки, щоб не напружувати і без того критичну обстановку і не втратити довіру своїх членів. Пригадую один із випадків, коли вкладникові (пенсіонеріві) був виданий його депозитний вклад, проте за два тижні він повернувся зі своїми заощадженнями в нашу кредитну спілку. Через кризу депозитний портфель зменшився на 21 %, проте вже на кінець 2010 року він перевищував докризове значення. Що стосується кредитного портфеля, то зниження відбулося на 6 %, а на кінець 2010 року він збільшився на 14 % в порівнянні з кінцем 2008 року.

— Яке цільове призначення переважає в кредитному портфелі?

— Велика частина кредитного портфеля КС «Партнер», як і у більшості кредитних спілок, — це споживчі кредити, на максимальний термін півтора роки. Сума кредиту залежить від рівня доходів позичальника. Усі кредити видаються під поручительство — ми впевнені, що це найбільш безпечний метод кредитування.

У кінці року фінансова активність падає, настає «затишшя» в кредитуванні, нам доводиться користуватися послугами банків і розміщувати кошти на депозитних рахунках.

— Багато кредитних спілок ведуть активну благодійну діяльність, займаються меценатством. Ми знаємо, що КС «Партнер» також бере участь в подібних заходах.

— Звичайно. Приміром, наша кредитна спілка надавала фінансову підтримку Будинку дитячої творчості по час організації ряду культурно-масових заходів. Зараз, враховуючи зміни в профільному законодавстві, в нашій КС розробляється Положення про благодійність, відповідне рішення про яке було прийняте на цьогорічних загальних зборах.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОРЯДКУ ЗАПОВНЕННЯ ЗВІТНИХ ДАНИХ

Зважаючи на велику кількість запитань, що виникають у кредитних спілок щодо порядку заповнення звітних даних, які подаються до Нацкомфінпослуг, зокрема, стосовно додатку 8, публікуємо відповідь Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, на відповідний запит НАКСУ.

вих. № 200/12
21 травня 2012 року

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг
вул. Б. Грінченка, 3, м. Київ-1, 01001

Щодо подання звітних даних

До Національної Асоціації Кредитних Спілок України надходять численні запитання від кредитних спілок з приводу порядку заповнення звітних даних, що подаються до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, зокрема додатку 8, а саме:

1. В якій послідовності необхідно вказувати відокремлені підрозділи, постійно в одній тій самій, чи можна змінювати послідовність?

2. Чи потрібно заповнювати дані за підрозділами, за якими діяльність тимчасово зупинена, а всі вклади та(або) кредити переведені до іншого відокремленого підрозділу?

3. Чи потрібно включати до звіту підрозділи, за якими, наприклад відсутня діяльність по залученню внесків (вкладів) на депозитні рахунки?

4. Яким чином відображати у наведеному додатку ситуацію, коли член кредитної спілки, який станом на 1 січня 2012 року має вклад (або кредит) протягом року змінює місце проживання і, відповідно переходить до іншого підрозділу? Як повинні заповнювати додаток 8 кредитні спілки в яких члени спілки мають право обслуговуватися в будь-якому підрозділі, тобто отримав кредит на філії №1, перший платіж здійснив через філію № 2, другий через філію № 3 тощо?

5. Чи потрібно заповнювати цю форму кредитним спілкам, які не мають відокремлених підрозділів?

6. Чи повинна кредитна спілка, яка не має внесків (вкладів) на депозитні рахунки заповнювати другий розділ додатку 8?

В зв'язку з необхідністю для кредитних спілок мати єдине розуміння порядку заповнення звітних даних просимо надати письмову відповідь з цих питань.

З повагою,

Президент НАКСУ

П.М. Козинець

27.06.2012 №2015/15-11

Національна асоціація кредитних спілок України
вул. Чорновола, 25., оф. 49, м.Київ, 01135

Щодо надання відповіді

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, (далі - Нацкомфінпослуг) в межах компетенції розглянула лист Національної асоціації кредитних спілок України (далі - НАКСУ) від 21.05.2012 №200/12 (вих. від 24.05.2012 за №5586/11) стосовно порядку заповнення звітних даних, зокрема, додатку 8 до Порядку складання та подання звітності кредитними спілками та об'єднаними кредитними спілками до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, затвердженого розпорядженням Держфінпослуг від 25.12.2003 № 177, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 19.01.2004 за №69/8668, (далі - Порядок) та повідомляє.

Нацкомфінпослуг як орган державної влади, відповідно до частини другої статті 19 Конституції України, зобов'язана діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Нацкомфінпослуг не наділена повноваженнями щодо надання роз'яснень стосовно зазначених питань.

Разом з тим, Нацкомфінпослуг вважає за можливе інформувати про наступне.

Щодо першого питання, зазначеного у листі, повідомляємо, що відповідно до вимог підпункту 2.2.2 пункту 2.2 розділу 2 Порядку форми звітних даних складаються щокварталу наростаючим підсумком з початку звітної періоду. Крім того, відповідно до вимог абзацу першого розділу 3 Порядку інформація, відображена в звітних даних на початок звітної періоду за відповідними рядками, повинна відповідати інформації на початок звітної періоду звітних даних за наступний звітний період за відповідними рядками, інформація, відображена в звітних даних на кінець звітної року за відповідними рядками, повинна відповідати інформації на початок наступного звітної року за відповідними рядками.

Щодо другого, третього та шостого питань, зазначених у листі, повідомляємо, що згідно з пунктом 3.7 розділу 3 Порядком у рядках 102, 103, 104 або 1002, 1003, 1004 та інших наводиться інформація про надання, повернення та залишки кредитів на початок та кінець періоду за всіма відокремленими підрозділами кредитної спілки окремо щодо кожного. У рядках 202, 203, 204 або 2002, 2003, 2004 та інших наводиться інформація про отримання, повернення та залишки

внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки на початок та кінець періоду за всіма відокремленими підрозділами кредитної спілки.

Щодо четвертого питання, зазначеного у листі, повідомляємо, що у графі 4 рядків 102, 103, 104 (1002, 1003, 1004) та інших відображається сума кредитів, наданих членам кредитної спілки через касу чи поточний рахунок відповідного відокремленого підрозділу. У графі 5 рядків 102, 103, 104 (1002, 1003, 1004) та інших відображається сума сплачених (повернутих) кредитів, наданих членам кредитної спілки, через касу чи поточний рахунок відповідного відокремленого підрозділу. У графі 6 рядків 102, 103, 104 (1002, 1003, 1004) та інших відображається залишок кредитів, наданих членам кредитної спілки, на кінець звітної періоду за відповідними відокремленими підрозділами. Залишок на кінець звітної періоду може містити від'ємне значення.

У графі 4 рядків 202, 203, 204 (2002, 2003, 2004) та інших відображається сума залучених внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки через касу чи поточний рахунок відповідного відокремленого підрозділу. У графі 5 рядків 202, 203, 204 (2002, 2003, 2004) та інших відображається сума повернутих внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки через касу чи поточний рахунок відповідного відокремленого підрозділу. У графі 6 рядків 202, 203, 204 (2002, 2003, 2004) та інших відображається залишок внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки на кінець звітної періоду за відповідними відокремленими підрозділами. Залишок на кінець звітної періоду може містити від'ємне значення.

Щодо п'ятого питання, зазначеного у листі, повідомляємо, що відповідно до пункту 3.7 розділу 3 Порядку в рядку 101 або 1001 наводиться інформація про операції з надання та повернення кредитів, які здійснювалися за місцезнаходженням кредитної спілки, а також залишки кредитів на початок та кінець періоду. У рядку 201 або 2001 наводиться інформація про операції із залучення та повернення внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки, які здійснювалися за місцезнаходженням кредитної спілки, а також залишки внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки на початок та кінець періоду.

Підпунктом 2.2.3 пункту 2.2 розділу 2 Порядку встановлено, що звітні дані подаються в паперовій формі та обсязі, який встановлений цим Порядком. Форми за якими кредитні спілки подають звітні дані наведені у підпункті 2.2.1 пункту 2.2 розділу 2 Порядку.

Отже, для вирішення питань, порушених у листі НАКСУ, слід керуватися вищезазначеними положеннями нормативно-правових актів.

Разом з тим повідомляємо, що відповідь на лист НАКСУ не є офіційним роз'ясненням Нацкомфінпослуг.

Голова

А. Стасевський

Підсумовуючи інформацію, представлену у листі, наводимо коментар фінансового департаменту НАКСУ щодо порядку заповнення додатку 8.

Додаток 8 заповнюють ВСІ кредитні спілки, незалежно від наявності відокремлених підрозділів, а також провадження ді-

яльності по залученню внесків (вкладів) на депозитні рахунки.

Якщо кредитна спілка не має відокремлених підрозділів, вона заповнює два рядки:

Рядок 101 в розділі «кредитна діяльність»;

Рядок 201 в розділі «внески(вклади)».

Інформація, яка обов'язково проставляється в додатку 8, включає:

Місцезнаходження кредитної спілки у відповідності з додатком 1 по графі 1 рядках 101 та 201;

Номери рядків (101 та 201) по графі 2.

Якщо кредитна спілка не провадить діяльності із залучення внесків (вкладів) на депозитні рахунки і не має залишків раніше залучених внесків (вкладів), по рядку 201 у графах 3 – 6 проставляються нульові значення.

За наявності відокремлених підрозділів кредитні спілки створюють необхідну кількість додаткових рядків, яка дорівнює кількості відокремлених підрозділів, внесених до Державного реєстру.

Для відображення кредитної діяльності, яка здійснюється на відокремлених підрозділах, кредитні спілки повинні по кожному з рядків 102 (1002)- ... проставити інформацію:

– по графі 1 – про назву та місцезнаходження відповідного відокремленого підрозділу кредитної спілки;

– по графі 3 – про залишки кредитів на початок звітної року, включаючи інформацію про безнадійні кредити;

– по графі 4 – про операції з надання кредитів членам кредитної спілки через касу та (або) поточний рахунок відповідного відокремленого підрозділу кредитної спілки протягом звітної періоду;

– по графі 5 – про операції з повернення кредитів у касу та (або) на поточний рахунок відповідного відокремленого підрозділу кредитної спілки протягом звітної періоду, включаючи повернення безнадійних кредитів;

– по графі 6 – про залишки кредитів на кінець звітної року, включаючи інформацію про безнадійні кредити. Дані графі 6 повинні до-

рівнювати сумі залишків кредитів, наданих членам кредитної спілки на початок звітного року, відображених по графі 3, збільшених на суму кредитів, наданих протягом звітного періоду членам кредитної спілки через касу та (або) поточний рахунок відповідного відокремленого підрозділу кредитної спілки, відображених по графі 4 та зменшених на суму кредитів, повернутих членами кредитної спілки протягом звітного періоду в касу та (або) на поточний рахунок відповідного відокремленого підрозділу кредитної спілки, відображених по графі 5.

За відсутності протягом звітного періоду операцій з надання кредитів членам кредитної спілки у відповідних графах проставляються нульові значення.

Для відображення операцій з внесками (вкладами) на депозитні рахунки, які здійснюються на відокремлених підрозділах, кредитні спілки повинні по кожному з рядків 102 (1002)- ... проставити інформацію:

— по графі 1 – про назву та місцезнаходження відповідного відокремленого підрозділу кредитної спілки;

— по графі 3 – про залишки внесків (вкладів) на депозитні рахунки на початок звітного року, без урахування інформації про внески (вклади) на депозитний рахунок – блокований рахунок;

— по графі 4 – про операції із залучення внесків (вкладів) на депозитні рахунки в касу та (або) на поточний рахунок відповідного відокремленого підрозділу протягом звітного періоду;

— по графі 5 – про операції з повернення протягом звітного періоду внесків (вкладів) на депозитні рахунки через касу та (або) поточний рахунок відповідного відокремленого підрозділу;

— по графі 6 – про залишки внесків (вкладів) на депозитні рахунки на кінець звітного року. Дані графі 6 повинні дорівнювати сумі залишків внесків (вкладів) на депозитні рахунки, залучених від членів кредитної спілки на початок звітного року, відображених по графі 3, збільшених на суму внесків (вкладів) на депозитні рахунки, залучених протягом звітного періоду від членів кредитної спілки в касу та (або) на поточний рахунок відповідного відокремле-

ного підрозділу, відображених по графі 4 та зменшених на суму внесків (вкладів) на депозитні рахунки, повернутих членам кредитної спілки протягом звітного періоду через касу та (або) поточний рахунок відповідного відокремленого підрозділу, відображених по графі 5.

За відсутності протягом звітного періоду операцій із залучення внесків (вкладів) на депозитні рахунки від членів кредитної спілки у відповідних графах проставляються нульові значення.

Послідовність відображення даних щодо відокремлених підрозділів по рядках звіту повинна лишатися незмінною. Інформація щодо новостворених відокремлених підрозділів повинна додаватися в кінець відповідного розділу.

Для новостворених відокремлених підрозділів залишок на початок року дорівнює нулю, передача кредитних справ, а також внесків (вкладів) на депозитні рахунки членів кредитної спілки на новостворені підрозділи Розпорядженням 177 не передбачена.

У разі призупинення діяльності відокремленого підрозділу та відсутності залишків за кредитами та (або) внесками (вкладами) на депозитні рахунки до його ліквідації або відновлення діяльності, у відповідному рядку по графі 1 проставляються дані щодо назви та місцезнаходження відокремленого підрозділу, по графі 2 код рядка, а по графах 3 – 6 нульові значення.

У разі ліквідації відокремлених підрозділів у звітному періоді, що відповідає періоду ліквідації, залишки за кредитами, а також внесками (вкладами) на депозитні рахунки переводяться на головний офіс шляхом відображення по графі 5 відповідного рядка з одночасним відображенням по графі 4 головного офісу. За наявності від'ємних залишків переведення їх на головний офіс відображається у зворотному порядку: по графі 4 відповідного рядка з одночасним відображенням по графі 5 головного офісу.

Дані по ліквідованих підрозділах проставляються у подальших звітних періодах **до кінця поточного року**. Починаючи зі звіту за перший квартал наступного року, дані по ліквідованих підрозділах не проставляються.

КРЕДИТ У СПАДОК

Смерть людини — складний невідворотній біологічний процес, в результаті якого, зі впливом відповідного проміжку часу, до спадкоємців в порядку, встановлену законом, переходять цивільні права та обов'язки, якими володів померлий на момент смерті.

Цей фізіологічний процес за свою правовою природою є юридичним фактом, на підставі якого виникають відносини цивільного правонаступництва.

Варто зазначити, що у випадку прийняття спадщини спадкоємцями права та обов'язки до них переходять: безпосередньо (без передачі їх третім особам), одночасно (в тому обсязі та в тому вигляді, в яких існували на момент відкриття спадщини), пропорційно (обов'язки пропорційні правам) та у всій сукупності (спадкоємці можуть і не знати про існування деяких з них, тому приймають спадщину в цілому чи не приймають взагалі).

У випадку смерті фізичної особи – боржника по зобов'язаннях у правовідносинах, які передбачають правонаступництво в порядку спадкування, за загальним правилом до іншої особи – правонаступника – переходять з правами й обов'язки померлої особи (боржника), тобто відбувається передбачена законом заміна боржника у зобов'язанні.

З виникненням права на спадкування у потенційних спадкоємців постає питання: прийняти спадщину та стати законним правонаступником прав та обов'язків спадкодавця чи взагалі відмовитися від його прийняття? Інколи, приймаючи ті чи інші права, спадкоємці й гадки не мають про те, що їм дістануться й обов'язки, включаючи борги.

Найчастіше вирішальним моментом при прийнятті позитивного рішення з цього питання є об'єм спадщини, існуючий на момент її відкриття, в якому права спадкодав-

ця значно перевищують його обов'язки, — спадкоємець, прийняв спадщину, несе відповідальність по зобов'язаннях спадкодавця тільки в межах успадкованого майна (частина 1 статті 1282 ЦК України).

Дізнавшись про наявність кредитного договору з фінансовою установою, за яким у спадкодавця залишився несплачений кредит з нарахованими процентами, до прийняття спадщини спадкоємцю варто проаналізувати, чи варто взагалі цю спадщину приймати. Адже за весь строк, встановлений для прийняття спадщини, сума нарахованих процентів може виявитися набагато більшою за ту, яка бралася до уваги при прийнятті рішення про спадщину. Виходячи з цього, випадки відмови від такої спадщини досить нерідкі.

З метою зменшення кількості таких випадків законодавець передбачив шестимісячний строк для пред'явлення вимог кредиторів до спадкоємців з дня, коли вони дізналися чи могли дізнатися про відкриття спадщини, незалежно від настання строку вимоги за основним зобов'язанням (частина 2 статті 1281 ЦК України). Ця норма є імперативною і досить часто застосовується судами з метою гарантування захисту прав спадкоємців з метою запобігання випадків звернення стягнення на майно, яке не входить до складу спадщини.

На практиці існують випадки, коли кредитори намагаються стягнути зі спадкоємців всю суму боргу з урахуванням штрафних санкцій, нарахованих на день прийняття спадщини. Згідно з діючим законодавством України, незалежно від того, коли спадкоємець фактично прийняв спадщину, воно належить йому у тому вигляді, в якому існувало на день смерті спадкодавця (частина 5 статті 1268 ЦК України). Таким чином, законодавець з'єднав у часі факт смерті особи та юридичний факт прийняття спадщини. Тому, якщо спадкодавець залишив борг за відповідним договором або внаслідок його невиконання кредитором були нараховані

штрафні санкції, спадкоємець спадкує ту суму заборгованості, яка існувала на момент (в день) смерті спадкодавця. Стаючи стороною кредитного договору, спадкоємець у випадку порушення строків повернення грошових коштів сплачує штрафні санкції як новий учасник правовідносин. Вимоги кредитора про сплату штрафних санкцій за весь період несплати за кредитом є прямим порушенням частини 5 статті 1268 ЦК України. Крім того, слід пам'ятати, що з моменту відкриття спадщини до моменту її прийняття може пройти й півтора роки.

Варто також знати, що у випадку укладання кредитного договору за умови поручительства, після смерті боржника та прийняття спадщини спадкоємцями поручительство припиняється на підставі частини 3 статті 559 ЦК України, про що свідчить практика Верховного суду України, зокрема, ухвала ВСУ від 13.02.2008 року у справі № 6-19189св07. З іншого боку, як зазначено в пункті 32 постанови пленуму Вищого спеціалізованого суду України «Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають з кредитних правовідносин» від 30.03.2012 року, у випадку смерті позичальника кредитор має право пред'явити вимогу до поручителів тільки за умови наявності у позичальника спадкоємця, який прийняв спад-

щину, та згоди поручителя відповідати за нового боржника, яка зафіксована, в тому числі, і в договорі поруки.

З метою попередження відмов спадкоємців від спадку, до складу якого входять і кредитні договори, забезпечені іпотекою, законодавець в частині 3 статті 23 Закону України «Про іпотеку» передбачив, що спадкоємець відповідає перед іпотекодержателем за основним зобов'язанням в межах майна, що знаходиться в іпотеці. Крім того, іпотекодержатель не може звернути стягнення на майно, що міститься в спадковій масі і яке не є предметом іпотеки. Таким чином, у випадку невиконання спадкоємцем зобов'язань за кредитним договором його відповідальність обмежується виключно заставленим майном.

Вирішуючи питання з прийняття спадщини, до складу якої входить борг за кредитним договором, не слід зразу відмовлятися від спадщини в цілому, оскільки відповідальність за кредитним договором спадкоємець несе тільки в межах майна, що йде у спадок, а за наявності іпотеки – в межах вартості заставленого майна. Варто оцінити кількість спадкової маси, провести переговори з фінансовою установою, з'ясувати позицію й плани фінансової установи щодо цього боргу з урахуванням обставини смерті боржника, і тільки після цього приймати остаточне рішення.

МАЙНОВЕ ПОРУЧИТЕЛЬСТВО ЯК ВИД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Як відомо, одним з основних принципів кредитування є забезпеченість повернення наданих кредитними спілками кредитів. Багато кредитних спілок в Україні надають кредити своїм членам виключно за наявності відповідного забезпечення – поручительства та/або застави. Якщо виконання зобов'язань забезпечено

заставою або іпотекою особи, яка не є позичальником за кредитним договором – це має назву майнове поручительство.

На жаль, незважаючи на популярність цього виду забезпечення виконання зобов'язань, на сьогоднішній день питання майнового поручительства врегульовано чинним законодавством України не повніс-

тю, що на практиці створює складності в його застосуванні.

Основна проблема полягає в неоднаковому розумінні судами правової природи майнового поручительства, і в одному випадку застосовують до цих правовідносин тільки норми законів про заставу\іпотеку, а в інших — норми про поручительство.

Орієнтиром в такій ситуації могли б стати судові рішення та роз'яснення судів вищих інстанцій, однак з цього питання відсутня однакова правова позиція не тільки в судах касаційної інстанції господарського та судів загальної юрисдикції, а й в рішеннях касаційних судів в рамках однієї юрисдикції.

Пленум Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ (ВССУ) в пункті 23 постанови № 5 від 30 березня 2012 року «Про практику застосування судами законодавства при розгляді спорів, що виникають з кредитних правовідносин» надав роз'яснення судам загальної юрисдикції про те, що майновий поручитель є заставодавцем чи іпотекодавцем. Відповідно до ст. 546 ЦК України, застава (іпотека) і поручительство є різними видами забезпечення, отже, норми, що регулюють поручительство (статті 553 – 559 ЦК України) не застосовуються до правовідносин кредитора з майновим поручителем. У зв'язку з цим солідарна відповідальність боржника та майнового поручителя (заставо-/іпотекодавця) нормами ЦК України не передбачена. Правова позиція про відмінність майнового поручительства від звичайного поручительства була також викладена в постановях Вищого господарського суду України (ВГСУ), зокрема, у справі № 5/386 від 01.11.2011 року, у справі № 26/063-11 від 02.11.2011 року.

Разом з тим, існує практика розгляду судами майнового поручительства як змішаного договору про заставу та поручительство. В таких випадках суди застосовують до таких правовідносин норми законодавства не тільки про заставу/іпотеку, а й про поручительство. Висновок про те, що до правовідносин майнового поручительства необ-

хідно застосовувати норми щодо поручительства, міститься наприклад, в постанові ВГСУ від 13.04.2011 року по справі № 10/227-10, в постанові ВССУ від 26.10.2011 року та у постанові Верховного суду України (ВСУ) від 24.10.2011 року у справі № 3-107гс11.

Отже, на сьогоднішній день існує необхідність встановити юридичну природу такого правового інституту, як майнове поручительство, що дозволить визначити сферу його нормативного регулювання.

В статті 546 ЦК України міститься перелік видів забезпечення виконання зобов'язань, до яких віднесені неустойка, поручительство, гарантія, застава, притримання, завдаток. Термін «майнове поручительство» міститься в законодавстві, що регулює заставу та іпотеку, але як самостійний вид забезпечення виконання зобов'язань в статті 546 ЦК України він не виділений. У відношенні до іпотеки майновим поручителем є особа, яка передає в іпотеку нерухоме майно для забезпечення виконання зобов'язання іншої особи-боржника та несе відповідальність перед іпотекодержателем за невиконання боржником основного зобов'язання виключно в межах вартості предмету іпотеки (статті 1 та 11 Закону України «Про іпотеку»). Заставодавцем можуть бути боржник або третя особа (майновий поручитель) (частина 1 статті 583 ЦК України, частина 2 статті 11 Закону України «Про заставу»).

Таким чином, «майнове поручительство» не є самостійним правовим інститутом, а виступає як різновид застави/іпотеки, оскільки в статті 546 ЦК України майнове поручительство як самостійний вид забезпечення виконання зобов'язань не визначене і використовується виключно в рамках регулювання відносин застави/іпотеки, а не поручительства.

Поняття поручительства як виду забезпечення виконання зобов'язань міститься в параграфі 3 глави 49 ЦК України, в якому вказано, що, відповідно до договору поручительства, поручитель поручається перед кредитором боржника за виконання ним

свого зобов'язання. Поручитель відповідає перед кредитором за порушення зобов'язань боржником (частина 1 статті 553 ЦК України).

Для розмежування понять поручительства та майнового поручительства важливим положення закону про те, що заставодержатель має право задовольнити свої вимоги за рахунок заставленого майна переважно перед іншими кредиторами цієї особи у випадку невиконання боржником зобов'язання, забезпеченого заставою/поручительством (частина 1 статті 554 ЦК України, стаття 1 Закону України «Про заставу», частина 6 статті 3 Закону України «Про іпотеку»). Разом з тим, боржник та поручитель відповідають перед кредитором як солідарні боржники, та поручитель може виконати основне зобов'язання боржника незалежно від факту порушення боржником своїх зобов'язань (частина 1 статті 554, частина 1 статті 555, частина 2 статті 559 ЦК України).

Згідно зі статтею 541 ЦК України, солідарне зобов'язання чи солідарна вимога виникають у випадках, встановлених договором чи законом, зокрема, у випадку неможливості розділення предмету зобов'язань. Майнове поручительство є різновидом застави/іпотеки, для якого солідарність зобов'язання заставо-/іпотекодавця та основного боржника не встановлена, і при цьому відсутня невідомість предмету зобов'язання. Це означає, що у майнового поручителя також відсутня солідарна відповідальність разом з основним боржником. Ця обставина є суттєвою відмінністю майнового поручительства від поручительства.

Крім того, згідно з частиною 1 статті 598 ЦК України, зобов'язання припиняється частково чи в повному обсязі на підставах, встановлених договором чи законом. Статтею 559 ЦК України передбачені особливі підстави припинення поручительства, які для застави/іпотеки законом не встановлені. А оскільки майнове поручительство є різновидом застави/іпотеки, тому враховуючи положення статті 598 ЦК України, при від-

сутності домовленості між сторонами майнове поручительство не може припинятися на підставах, передбачених законом для поручительства.

Відрізняються також наслідки виконання зобов'язання заставо-/іпотекодавцем та поручителем. Так, якщо поручитель завжди, відповідно до закону, набуває статус кредитора у виконаному ним зобов'язанні (частина 2 статті 556 ЦК України), то майновий поручитель може стати кредитором у виконаному ним зобов'язанні, якщо сторони не передбачили іншого в договорі або інше не встановлено законом (пункт 3 частини 1 статті 512 ЦК України). В частині 2 статті 11, частині 3 статті 42 Закону України «Про іпотеку» встановлено таке виключення: іпотекодавець стає кредитором лише у тому випадку, якщо відбулося звернення стягнення на предмет іпотеки, а в іншому випадку виконання ним зобов'язань за боржника надає йому лише право вимагати від боржника відшкодування сплачених ним коштів.

Вказані вище відмінності говорять про неможливість використання нормативних актів, що регулюють поручительство, до відносин застави/іпотеки й такого їх виду, як майнове поручительство.

Олег Новодворський, юрист НАКСУ,
за матеріалами «Юридичної практики»

